

COSINZEANA

REVISTA · ILUSTRATA · INTEMEIATA
 IN · 1911 · APARE · LA · 10 · SI · 25 · ALE
 FIECAREI · LVNI · DIRECTOR :
 SEBASTIAN · BORNEMISA

O frumoasă familie românească din Săliștea Sibului

Țăranul NICOLAE LUPAȘ, fost primar al comunei Săliște, împlinind la 15 August 1923 vârsta de 80 ani, a aranjat o frumoasă serbare familiară și cu acest prilej s'a fotografiat, împreună cu fiii, fiucele, nepoții, nepoatele și strănepoatele sale. Dintre fiii său unul este fabricant în Râmnic, al doilea oier în Săliște, al treilea medic în Săliște, iar ginerii săi doi sunt fabricanți, unul neguțător și altul oier.

REDACTIA · SI · ADMINISTRATIA
 CLUJ · PIATA · CVZA-VODA · 16

ABONAMENTUL:

În țară pe $\frac{1}{2}$ an Lei 60.—
În străinătate pe $\frac{1}{2}$ an Lei 100.—
Un exemplar la chioscuri și librării 8 Lei
Anunțurile se taxează cu 2 Lei cm²

Războiul ideii naționale.

Conferința dlui O. Goga, ținută în fața unei mulțimi imense la Teatrul Național din Cluj, a rupt de pe ochiul publicului românesc un negru și des zăbranic. Pentru întâiaș dată marile frământări naționale izolate ale studențimei române au fost strânse mănunchiuri și ordonate de spiritul critic al unui mare bărbat al neamului românesc, distins poet și ilustru academician, care a ținut, cu discernământul său bine cunoscut ca să-i fixeze acestei mișcări și locul și intensitatea.

Nu putem nega și nici nu vrem s'o facem, însemnătatea istorică a strălucitului discurs pe care poetul suferințelor noastre l'a rostit despre ideea națională. El a fost — și aceasta se va dovedi an de an tot mai mult — cea dintâi chemare de luptă zguduitoare, care deschide perspectiva unui nou război, a războiului pentru afirmarea dreaptă și onestă a caracterului românesc între granițele acestei țări.

Război cu cadre largi, cu front întins, pe care poporul nostru încă nu l'a dat, dar pe care trebuie să-l dea și trebuie să-l dea cu deplină izbândă, pentru a nu lăsa — după vorba poetului, — ca depe piramida noastră de morți să sfideze a ții eternitatea.

Noi nu ne vom ocupa, de sigur, cu vasta problemă ridicată de dl Goga în toată întregimea ei. Vom reține însă pentru acest loc latura ei culturală, care cadrează cu caracterul revistei noastre.

Ceea ce a spus dl Goga despre presa, literatura și artele frumoase românești, sunt îngri-

jitoare simptome, care trebuie să ne deschidă larg ochii pentru a preveni primejdia. Elemente streine de sufletul nostru au pus stăpânire pe presa din țara aceasta și musafiri neche-mați au invadat în crângul sfânt al literaturii și al beleartelor. Urmarea este, că noile conture ale mișcării noastre culturale arată necunoscute și streine nuanțe, care nu au nimic comun cu sufletul acestei nații. Se va produce deci, mai curând ori mai târziu, o falsificare completă a sufletului nostru, peste curățenia căruia se va suprapune spuma murdară a elementelor de import internațional.

O profilaxie energetică în fața acestei uriașe primejdii se impune, cu toată hotărârea și cu toată graba. Boala trebuie prevenită încă înainte de-a cangrena întreg trupul națiunii și aceasta operă de asanare trebuie începută deodată, pe întreg frontul. Deopotrivă pe cel economic, ca și pe cel financiar, ca și pe cel politic, ca și pe cel cultural. Noi preconizăm ca arma cea mai eficace în acest război *o grandioasă solidaritate* a tuturor forțelor naționale și *un boicot general* al tuturor elementelor dușmănoase. Sprijinirea presei și a revistelor românești și boicotul celor înstreinate și streine este o datorie morală pentru toate elementele culturale românești ale țării. O izolare a *scriitorilor români* de publicațiile editate cu capitaluri streine, este, bine înțeles, cea dintâi condiție a izbândei.

Când nici un condei românesc nu va mai sta în serviciul

presei și al publicațiilor acostora, lupta va fi pe jumătate câștigată. Inzadar vor da atunci aceste foi și reviste pseudonime neaoșe românești, căci bunul simț al publicului nu va mai putea fi nici amăgit și nici dus în rătăcire.

Firește o grupare a forțelor se impune și aici, ca și pe celelalte terenuri. Zădărnicierea, din acest punct de vedere, al federației tuturor sindicatelor de presă din România, a fost o frumoasă izbândă, care va avea urmări binefăcătoare, chiar în viitorul cel mai apropiat. Căci în adevăr cuni s'a proiectat acea federație, ea nu ar fi fost decât o platformă nouă pentru a ajunge într'un post de comandă elementele dujmănoase neamului românesc. O federație a sindicatelor de presă din România o vrem și noi, dar exclusiv a presei românești și nu împreună cu presa streină și înstreinată. Gazetarul și scriitorul român va trebui multă vreme încă să fie și apostol nu numai profesionist, iar apostolia nu se poate face, de sigur, în contradicție cu sufletul omului și alătura de tovarăși care atacă zi de zi ființa neamului tău.

Iată de ce, credem, că războiul ideii naționale trebuie dat cât mai repede și cu forțe cât mai bine organizate. Șireteniei, fățărniciei și banului dujman noi trebuie să-i opunem țaria de granit a sufletului românesc, care nu poate cunoaște nici precupețire, nici milă și nici excepție, până la deplina izbândă a *ideii naționale*.

SEBASTIAN BORNEMISA

„ACADEMIA BÂRLĂDEANĂ“

Bârladul și-a păstrat de-alungul timpului, nu numai numele tradițional de oraș cultural, ci chiar pecețuirea faptelor de sine grăitoare ce-i încununa viața an cu an. El a trăit cu adevărat o viață frumoasă, plină de lumină. Și a trăit-o intens — și chiar de sine statător — însetat de hrana spirituală de care simția nevoie nu numai pentru el, ci și pentru întreaga regiune. Dovadă ne-o dă mulțimea intelectualilor mari ce *Bârladul* a adus

Era prin Aprilie 1915, — în plină primăvară, când omul prin grija naturii se simte mult mai stimulat spre vis și muncă. Și în atmosfera plină de idealism în care erau cu-

gândit să acumuleze energia lor într-o asociație, pentru a avea și mai mare spor.

Zis și făcut. La 1 Mai 1915, acești 3 promotori au pus bazele întemeind „*Academia Bârlădeană*“ asociație literară și culturală. Imediat au aderat la ea o mulțime de scriitori și intelectuali diferiți din *Bârlad* și împrejurimi, refăcând în sânul asociației și vechiul cenaclu literar de pe vremuri pentru stimularea producțiilor literare prin citire și critică.

D-I G. Ponetti

unul dintre cei mai activi membri ai „*Academiei Bârlădene*“ și prețiosul nostru redactor în regiunea Moldovei

D-I G. Tutoveanu

președintele „*Academiei Bârlădene*“ profesor și distins poet, colaborator al revistei noastre

prinși, nedespărțiii prieteni și distinși intelectuali: regretatul folclorist și povestitor *Tudor Panfile*, poetul *G. Tutoveanu* și preotul *T. Chiricuță*, deși erau strânși în jurul revistelor „*Freamătul*“ (literatură) și „*Ion Creangă*“ (folclor), — s'au

D-I G. Pallady

unul dintre sfetnicii d-lui G. Tutoveanu în dirijarea „*Academiei Bârlădene*“, apreciat poet și colaborator al nostru

ca prinos țării, printre cari: literați, sculptori, pictori, distinși profesori, avocați, mari clerici, ingineri etc., precum și reviste cari au lăsat brazdă luminoasă pe ogorul culturii noastre, făcând școală de literatură și cultură pur românească... școală învidiată de mulți.

Astfel din sufletul *Bârladului* avid de frumos, au eșit un *Gârleanu*, *Tudor Panfile*, *Vlahuță* și alții; iar din țărâna acestui ogor plin de râvnă culturală au eșit la suprafață rodind reviste ca: primul „*Semănător*“, „*Gheorghe Lazăr*“, „*Paloda Literară*“, „*Făt Frumos*“ etc. Și tot din acelaș dor de muncă „spre lumină“, — dintr'un noian de frământări ideale a eșit *Asociația Culturală și Literară „Academia Bârlădeană*“.

O șezătoare a Academiei Bârlădene la moșia „Dealul Mare“ a lui *Lupu Kostache* (în mijloc în alb). La dreapta sa e d-l G. Tutoveanu

Astfel „*Academia Bârlădeană*“ avu fericirea să vadă înscrși membri pe următorii: Dna *Zoe Frasin*, Dnii *G. Tutoveanu*, *M. Lungeanu*, *V. Voiculescu*, *Tudor Panfile*, Preot. *T. Chiricuță*, *P. Cancel*, *Panfil Șeicaru*, *Donar Munteanu*, *Victor Ion Popa*, *G. Mih. Vlădescu*, *G. Pallady*, *G. Ponetti*, *I. Rașcu*, *V. Savel*, *I. Valerian*, *M. Lupescu*, *G. Tașcă*, *C. Gruia*, *Eug. Ciuchi*, *P. Papazissu*, *V. Nițulescu*, *I. Vicol*, *T. Spătaru*, *V. Stoica*, *Lupu Kostache*, *V. Duiculescu*, *N. Negru*, *P. Todicescu*, *C. Moroșanu*, *L. Revent*, *A. Alexandrescu*, *Nic. Bogescu*, *I. Susnea*, etc. Chiar regretatul *Al. Vlahuță* a aderat cu drag la această frumoasă mișcare primind să fie președinte onorific al „*Academiei Bârlădene*“.

Pentru o mai bună cunoaștere a lui Vlahuță și a părerii sale despre „Academia Bârlădeană” cât și cea oficială din București, e bine să menționăm cu această ocazie și următoarea anecdotă. Când i s'a adus la cunoștință despre întemeierea asociației bârlădene și gându-

asistând la operele sale culturale și caritabile.

În anul 1919 după trecerea marilor vâltori, „Academia Bârlădeană” strângându-și puii risipiți, începu să calce mai sigur pe drumul țintit. Relua cu mai multă energie ședințele literare, șezătorile și con-

tempul războiului, iar prin unele înființă și din nou. Și-acum în urmă în unire cu „Asociația drepților și datoriiilor Femeii” făcu să se ridice în grădina publică un monument marelui maestru al scrișului românesc, bârlădeanului Al. Vlahuță, fiind în vorbă în ultimul timp să se ia și casa unde a locuit pentru a se transforma în bibliotecă și muzeu.

Această societate de visători, fără statute și fără cotizații, — societate sui-generis, — în ciuda vremii și-a oamenilor răi, continuă să trăească depunând o activitate rodnică pe tărâmul literaturii, culturii și carității sociale. Ba încă ceva mai mult: Pentru încurajarea literaturii române și stimularea celor tineri, mai are frumoașa îndrăzneală, — ca să zic așa, — să institue mai multe premii anuale, ce se vor oferi celor mai bune talente la fiecare 1 Mai, dată comemorativă a nașterii societății bârlădene.

George Milly-Mileanu

IN ȚARA ROBILOR

O anchetă dintre cele mai interesante a fost făcută anul acesta în țara robilor, de un dibaciu observator, dl Albert Londres, redactor la cotidianul „Le Petit Parisien”.

Țara aceasta se numește Guyana franceză și este situată pe litoralul vestic al Africii spre nord de equator.

Capitala este Cayenne, un mic port la Oceanul Atlantic un fel de sat mai măricel, în care sunt câteva clădiri mai însemnate ș. a.: Palatul Governorului, un spital militar, un penitenciar. Regiunea deși foarte bogată în produse agricole, forestiere și miniere, este foarte nesănătoasă, așa încât puțini dintre aceia, cari sunt condamnați să trăiască aci, pot rezista mai multă vreme atacurilor intemperțiilor naturii. Sunt șapte luni ploioase pe an, iar restul o căldură insuportabilă. Aci este patria frigurilor galbene și a insectelor, cari fac din oameni adevărate cadavre ambulante.

Guyana a fost designată ca colonie penitenciară în 1854, cu toate că Napoleon încă din 1797 trimisese aci 16 deținuți.

Primul convoi de condamnați a sosit la 11 Mai 1855. Atunci au debarcat în Guyana 60,000 de deportați, a căror viață s'a stins repede.

Foarte puțini sunt aceia, cari rezistă intemperțiilor. Pentru aceștia Guyana este un adevărat Canaan, deoarece, după expirarea pedepsei ei devin coloniști, li-se acordă te-

„Academia Bârlădeana”

cu șeful său G. Tutoveanu și o parte din comitet

rile ei, scriitorul „Dreptății” a spus: — „Sunt mai bucuros să fiu ales președinte al „Academiei Bârlădene” de cât al „Academiei Române”. Și maestrul n'a aderat numai cu vorba, ci din tot sufletul său doritor de bine, mai ales că era vizat scumpul său Bârlad. De multe ori venea el să conducă ședințele literare ale cenaclului tutovean. Mai ales în timpul refugiului a fost nedespărțit de această asociație contribuind cu sfaturile sale, critice bine simțite și

ferințele culturale din Bârlad și localitățile din regiunea sa, la cari venira și profesori de la Universitățile din Iași și București precum și literați și intelectuali din alte orașe.

Sub ocrotirea „Academiei Bârlădene” reapăru în Bârlad vechea revistă folclorică „Ion Creangă” și apărură revistele: „Florile Dalbe” de literatură și „Miron Costin” de cercetări și mărturisiri istorice.

Refăcu prin sate cu ajutorul și a studențimei bibliotecile devastate în

renuri pentru exploatare și pot ajunge la bogății nevisate de ei pe timpul exploatărilor lor criminale. Astfel un vestit escroc cu numele Duez după terminarea pedepsei de 10 ani a primit în exploatare o insulă în fața Guyanei numită Ilet la Mère, unde fostul rob și-a ridicat o splendidă vilă — are la dispoziție 14 robi, cu cari își lucrează moșia și este un adevărat rege al acestei insule, unde nu-l supără nimeni. Soția, care divorțase de dânsul după condamnare — a divorțat de noul ei soț și s'a atașat din nou pe lângă Duez, cu care duc acum o viață fericită. Iată ce ne spune dl Albert Londres despre viața condamnaților în capitală: Unii dintre dânșii umblă liberi și sunt dați la muncă coloniștilor, comercianților sau funcționarilor pentru tot felul de meșteșuguri: bucătari, servitori, băieți de prăvălie, comptabili etc. În câmpurile de exploatare înșirate dealungul fluviului Maroni, care este navigabil pe o distanță de câteva sute de km. și se varsă în Ocean, viața este cu mult mai aspră. Condamnații sunt rău nutriți. Niciunul nu mănâncă să se sature. N'au încălțăminte, din care cauză picioarele lor sunt numai răni. Mai au apoi un mare dușman și anume un fel de viermuleț mic, care le atacă intestinalele și slăbește, le dă o aparență cadaverică și friguri permanente. Boala aceasta se cheamă *ankylostomiasă*. În halul acesta se găsesc toți condamnații, cari lucrează la șosele și la păduri. Este un câmp al „incorigibililor” unde condamnații lucrează goi de tot.

În mijlocul râului Maroni pe insula numită Ilet Quarantaine” triumfă și astăzi lepra din evul mediu, care este un flagel al Guyanei. Din nouă mii de deținuți debarcați pe aceasta insulă mor în fiecare an câte o mie.

Pentru alții *isolarea* este un nou supliciu. Aceștia sunt locuitorii insulelor „Salutului”, trei insule în Oceanul-Atlantic în fața Guyanei și anume: insula Regală, Sf. Iosif și *insula Dracului*, unde nu poate debarca nimeni decât *trădătorii*. Aci au fost condamnați căpitanul Dreyfus, care a petrecut 5 ani. Apoi un alt trădător Ulmo — a stat aci cinsprezece ani. Astăzi Ulmo este funcționar într-o casă de comerț la Cayenne. Războiul mondial a mai dăruit insulei Dracului încă vreo douăzeci de oaspeți.

Pe insula Sf. Iosif sunt celule. Celula obscură în decurs de douăzeci de zile pe lună. Restul de 10 zile condamnații sunt ținuți în ca-

mere semiobscur. Altcum și-ar pierde vederea. Afară de aceasta condamnații de pe aceasta insulă mai au încă două din trei zile pâine cu apă, iar noaptea fiare.

Evadații prinși, sunt condamnați la 5 ani celulă în caz de recidivă. Într-una din aceste celule dl Albert Londres a găsit pe un vestit bandit cu numele Diendonné, care a fost spaima Parisului un an sau doi înainte de război.

Și cu toate acestea sunt multe cazuri de evadare. Unii trec râul Maroni, un fel de crac de mare, în Guyana holandeză unde sunt întrebuințați de autoritățile sau coloniștii olandezi la muncă și apoi reținuți înapoi. De teama celulelor aceștia pribegesc prin tufișuri și mor de boli și de foame.

Alții mai îndrăzneți se aventu-

rează pe bărci în largul mării în căutarea norocului. Sunt însă prinși demulțori de negrii și restituiți pentru trei dolari sau în cazul cel mai bun cad pradă valurilor sau rechiniilor, cari le scurtează suferințele.

În călătoria sa dl Albert Londres, care a avut autorizația ministrului Coloniilor, de a cerceta tot, a observat multe neajunsuri, cari le-a formulat într'un memoriu, pentru a-l prezenta celor în drept.

Pentru noi Românii călătoria dlui Londres este oareșicum o mângâiere. Obicinuiți să criticăm totul nu ne dăm seama, că sunt alte țări cu mult mai înaintate în civilizație și în cultură, cu instituții vechi lăsate în părăsire și necorespunzătoare unor necesități moderne.

Cu timpul vom putea repara și noi și alții greșelile trecutului.

Bucătăria în Africa

Ca toate femeile și africanele își au bucătăria lor, cu'acea deosebite, că pe când femeile noastre se chinuie între cei patru pereți cu o mulțime de oale și blide, africanele pregătesc mâncarea afară sub cerul liber. Își macină singure în troace de piatră grâul, porumbul, piperul și boabele altor bucate. Cea mai plăcută mâncare le sunt găluștele fierte în zamă multă. Ca să dea gust mâncărilor întrebuin-

tează foarte mult piper. Europeanii cu stomacul cel mui sănătos nu sunt în stare să mănânce bucatele pregătite de africane. Piperul arde

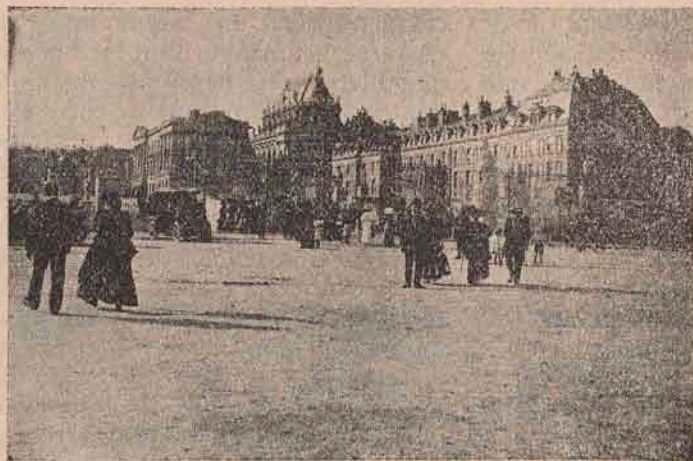
ca focul. Și cu toate acestea în Africa nu se plânge nimeni de boale de stomac. Acești copiii naturii au un stomac care mistue ușor și rădăcini și carnea crudă a vânatului. Chipurile noastre arată femeia cum își macină bucatele și cum le pregătește în oale mari la foc.

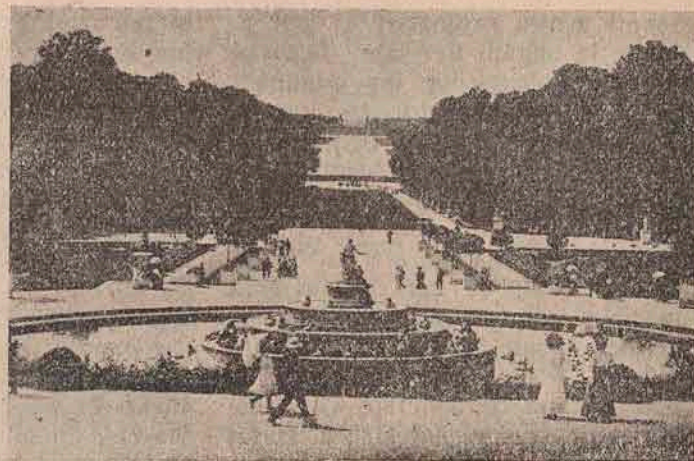
O zdravănă africană macinând între două pietrii bucatele, în admirația plodului ei mic, care o privește de jos.

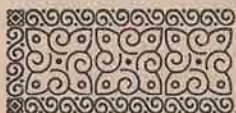
Frumoasele negrese pregătind menajul pentru soții lor duși la vânatoare prin codrii Africei

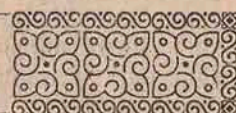
Palatul din Versailles, unde s'a semnat pacea din 1919.

Parcul palatului din Versailles, cu splendida alee principală.

PARIZIUL

SEBASTIAN BORNEMISA

I. ANSAMBLU

Palate cu creștetu'n soare
Că ochiul adesea te doare
De cați până'n creștetul lor,
Iar altele'n umbră-le mor
Stânjenite.

Invechite,
Bătute de vânt și de ploaie
Vârful la multe s'ndoaie
Și propte 'ntăresc, ca o stâncă,
Ce dintele vremii mănâncă.

Piețele-s mari și pe' ele
Stau martori statuiele grele
Vestind trecătorii pe străzi
De lupte, de-urgie, de prăzi,
De nevoi,

De eroi
Ce scris-au cu picurii roșii
Tot ce visară strămoșii
Și 'n luptă din piept i-au făcut
Dreptății și spadă și scut.

Ceasuri, ba zile de-arândul
Alene, ori grabnic ca gândul
Poți trece pe străzi și piețe
C'orașul nu schimbă la fețe
Deloc.

Noroc
Că planul ți-arată curat
Tot pasul pe unde-ai călcat,
Cărarea pe unde te duci
Și drumul pe care s'apuci.

II. RUE DE LA PAIX

Omnibuse, taximetre
Mii și sute jug pe pietre,
Sgomotul și vâlvătaia
Te-asurzesc ca la bătaia
Cea de flori.

Te 'nfiori

Când femei și fete june,
Mici, și 'nalte, blonde, brune,
Și pe soare și pe ploii
Îți arată sânii goi.

Ochii lor, deși se pare
Că privesc pierduți în zare,
Văd ce trece și ce vine
Și privirea lor te ține
Rob, de-o prinzi.

Barbare

Brațe le strâng și le doare,
Dar chinul pe buza lor moare
Și'n ochi le 'nflorêște-un suris
Ce-ți spune, că tot e permis.

Când intri aci ți se pare
Că nu mai sunt legi și hotare,
Siniștrii par proprii tăi pași
Și'n colțuri tenebre apași
Te-așteaptă.

O dreaptă

Măsură pe lume nu e,
Unii pe scară se suie,
Iar alții 'n adânc se coboară
Ca javra prin colțuri să moară.

IV. PE SUB PĂMÂNT

Lungi canale și cavouri,
Drum făcut pentru „metrouri”,
Par o taină minunată!
O cocoană-și schumb-o gheată
Pe-un așiș.

Trec nepăsător, alene,
Nu clipește nici chiar din gene,
Toată lumea asta mixtă
Pentru mine nu există!

V. LUVRUL

Loc de-orgii și de mărire,
Când domneau în el Bourbonii,
Luvrul sombru, la privire,
Azi, ar zice teutonii
Că-i un dom.

Tot ce-un om

A putut mai de valoare
Să creeze pe sub soare
Și pe pânză și'n sculptură
Luvrul prinde'n artă pură...

Pe un fond fără lumină
O concepție divină,

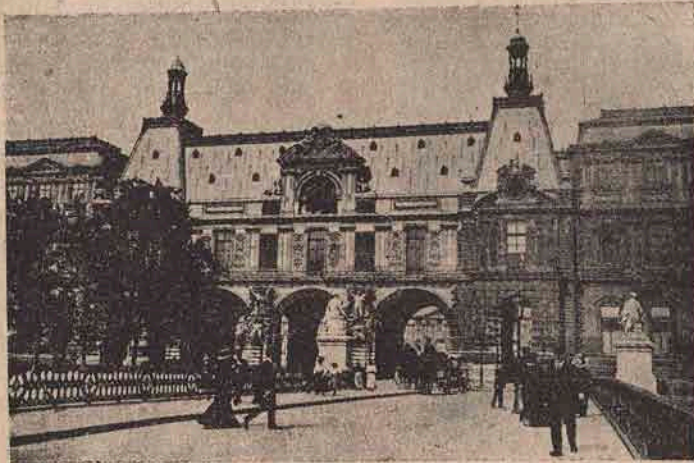
O piață a Parisului cu statua libertății.

In oglinzi

Galantarele se scaldă,
Fața lor senină, caldă,
Pare-o dulce feerie,
Lux, magie, nebunie!!

III. IN TAVERNE

Cu fard roșietic pe buze
Cu ochi și cu păr de meduze,
Cu fețe crispate stau ele
Copilele nopților grele
Și-amare.

O parte din celebrul muzeu parisian Luvru.

O zeiță 'ntruchipală
Pare 'n marmora tăiată
Văneru.

Temere,
Farmec sânt, beție, soare,
Cine poate spune oare
Mona Lisa ce-ți arată
Din pervazul ei cum cată.

O enigmă fără nume,
Zâmbet ne'nțeles în lume,
Tot ce crezi și tot ce vrei
Poți ceti 'n privirea ei.

VI. INVALIDIZII

Loc ce-adăpostește 'n sine
Toate armele străbune,
„Invalidizii“ par ruine
Dar cuprinsul lor îți spune
Și-ți arată

Incadrată
In tablouri uriașe
Vitejia din răsboaie,
Cum se ridică din fașe
Cum pe frig și cum pe ploaie,

Se 'nălță din treaptă 'n treaptă
Și cresc până la soare
Impletind cunună dreaptă
Și pe veci neperitoare
Pentru bravi.

Mari și gravi
Generalii de pe vremuri
Toți privesc la tine 'n față
Și tu simți că te cutremuri
Și că ești nimic în viață.

Intr'un colț scaldat de-o rază
Lupta noastră 'ntr'un câmpiei:
Dorobanșii stau de pază
Și 'n tranșee lângă ei
Stă regina.

Ca lumina
Care vieții ține pază
Și de moarte o desparte,
Peste toate-aici veghează
Corsicanul Bonaparte.

VII. REVERIE

Oraș în umbră de ziduri,
Oraș fără zări cu lumină,
Ochiul meu cată zadarnic
Căminul cu dulce hodină.

Coșmar ce se zbate de moarte
Zgomotul tău mă 'nșioară
Și calmul în suflet o clipă
Doar noaptea târzie-l strecoară.

Cum încăpură pe vremuri
Atâtea imagini în tine:
Slavă, revoltă și ură,
Capricii și arte senine!?

Invalidizii
unde este inmormântat Napoleon Bonaparte
și care e muzeul militar al Franței.

De vorbă cu umbrele nopții,
Eu văd pe Atila călare,
Cum sfarmă, ucide și fură
Căminuri și prunci și brățare!

Negrul lințoliu de moarte
Veacuri apoi se resjață,
In umbră tânjește cântarea
Și regii nu-s urmă măreață.

In țărână se sfarmă coroana
Și'n dâra ei plină de sânge,
Se scrie o nouă vieată
Și-o lume 'nvechită se stânge.

Glorii, progres, libertate,
Sub vraja lor totul tresare,
Mecanica schimbă natura,
Lumina 'n adâncuri răsare.

Oraș, ce se sbate de moarte,
Azi sufletul meu ți se 'nchină,
Dar fuge departe de tine,
Oraș fără zări cu lumină.

Paris, 14 Martie 1921.

SĂRBĂTOAREA UNEI MAȘINI

Statele Unite au sărbătorit de curând — poate cu o discrețiune excesivă — 50 dela inventarea mașinei de scris, a acestui mic pian al cuvintelor, care a împins cu mulți ani înainte civilizația omenirii.

Manifestații de acelaș gen au avut loc și la Paris, deși într-o formă cu mult mai redusă.

Este vorba de sărbătorirea primei mașini, care a fost introdusă în marea industrie, în marele comerț, în indeletnicirile oamenilor de afaceri, până și în serviciul familiilor.

Pentru că, dacă ar fi vorba de invenția celei dintâi mașini de scris, — ar trebui să ne înapoiem la o epocă cu mult mai îndepărtată. Poate mai mult de două sute de ani. Căci la 7 Ianuarie 1714 Regina Ana a Angliei a acordat unui eminent inginer Henry Mill un brevet, pentru o mașină, al cărei model, descrițiune sau efecte nu le cunoaște nimeni. Se presupune însă a fi fost o mașină de scris.

În sfârșit pe aci pe colo aceeaș problemă a frământat creierul omenesc. Care a fost însă importanța acestor frământări, sau rezultatul lor? Cu tot numărul necrezut de istorici pasionați, pe cari mașina de scris poate să-i fi avut, se crede că până la jumătatea secolului trecut a fost vorba numai de aparate, cari n'au fost niciodată puse în practică.

Cu toate acestea pot fi citați unii cercetători și anume:

În 1829 americanul W. A. Burt a desenat, fără a construi, ce e drept — o mașină de scris cu roată. — Patru ani mai târziu un tipograf marseillez Xavier Progin a alcătuit o mașină compusă dintr-o serie de

Expoziția de copii aranjată de Reuniunea Femeilor române din Beiuș și jur în Septembrie 1923. Reuniunea din Beiuș în frunte cu neobosita ei prezidentă D-na Elisa Dr. Pavel este una dintre cele mai active reuniuni din țară, care dezvoltă o activitate prodigioasă și plină de rezultate frumoase.

cârlige cu caractere imprimare la un cap, independente și așezate într'un cerc mobil.

Ori atât mașina lui Burt, cât și aceea a lui Progin s'au dovedit a fi bunicele mașini actuale. Mașina lui Progin mai avea meritul de a fi fost executată și poate cea dintâi, care a dat rezultate pozitive.

Mai poate fi amintit în șirul cercetărilor italianul Giuseppe Rayizza de Novara (cam de pe la 1837) Pastorul Hansen, din Copenhaga ș. a. Franța și America au dat cel mai mare număr de inventatori până la *Cristophe Latham Sholes*, adevăratul inventator al mașinei actuale.

Imprejurările au făcut, ca modestul jurnalist american să triumfe în cercetările sale. Dezvoltarea considerabilă a afacerilor și progresul industriei au accelerat aceasta ciudată invenție.

La început s'au organizat concursuri de viteză pentru scrisul cu condeiul. S'a perfecționat apoi stenografia, practică de altcun din antichitate. Pentru mașina de scris s'au făcut zece descoperiri, până când s'a ajuns la forma actuală.

O nouă împrejurare, care a accelerat realizarea actualei mașini este întâlnirea lui *Sholes* cu frații *Remington* reputați pe aceea vreme, ca fabricanți de arme.

C. L. Sholes este un inventator prin natură, un vizionar chiar. Nici el, și nici colaboratorii săi dela început: *Carlos Glidden*, *S. W. Soule* n'au fost ingineri sau mecanici. — *Sholes* a fost tipograf-editor-jurnalist și ajunsese să se ocupe și cu politica. Avea inimă bună, modest, conștiințios, instruit, nu avea patima banului, el a lucrat toată viața —

după cum singur spunea — așa fel ca să nu ajungă milionar, căci cu toată debilitatea de care suferea, *Sholes* a lucrat foarte mult. Tipul prezentat fraților *Remington* era al douăzeci și cincelea în șase ani.

În ziua, când s'a încheiat afacerea, el nici nu s'a mișcat de acasă, din micul său orașel *Milwaukee* și a îndreptat totul unui om de afaceri *Densmore* și unui vânzător abil *G. W. N. Jost*, dela cari a primit odată pentru totdeauna suma de 12000 de dolari, pe câtă vreme cei doi asociați câștigă milioane.

Ce e drept, că mașina atunci încă n'avea forma ei definitivă și tehnicienii lui *Remington* au mai adăugat câte ceva. În deosebi unul *Jenne* a avut ciudata idee să-i dea forma mașinei de... cusut, crezând, că prin pedală se poate accelera viteza. Căci se credea, că altcun n'are nici un rost să se cheltuiască 125 de dolari pe o mașină, când o peniță costă un penny. Și pe urmă nici operatori nu erau. Ei trebuiau formați. Oricum anul 1873 se poate numi anul nașterii mașinii actuale de scris. *Jost* și *Densmore* au dat numele lor unor alte mașini. Iar doi din cei treisprezece copii ai lui *Sholes* au inventat modele nouă. Unul din ei s'a asociat chiar cu *Remington*.

În sfârșit ultimul tip al lui C. L. *Sholes* va fi în curând cunoscut de toată lumea și va fi unul dintre cele mai perfecționate.

Sholes a avut ca confident pe *Edison*, care încă a construit mașini de scris și a fost în relațiuni de intimitate cu inventatorul linotype-ului.

Sunt o mulțime de invenții noi,

cari au aceeași bază de pildă: mașina de scris, de calculat, de adrese, casa înregistratoare, linotype-ul (mașina de cules) și altele. Toate aceste noi invenții au provocat reforme esențiale în îndeletnicirile omenești. În deosebi mașina de scris a creat o epocă în mișcarea feminină, rupând deodată toate zăgazurile, cari se opuneau pretențiilor femeii, de a îmbrățișa profesii pentru cari bărbații, se pare că aveau privilegii.

Astăzi aceste privilegii au căzut și dactilografia a ajuns să fie o funcție curat feminină.

Totul s'a spus asupra dictaturii șarmante a dactilografiei și filmele americane s'au întrecut a edita scene romantice, când patronul n'are mai putând rezista gingașelor ochiade ale dactilografiei a luat-o în căsătorie.

Afară de aceasta prerogativă romanticoasă femeia a devenit colaboratoarea scriitorilor, a oamenilor de afaceri, a bărbaților de stat. Ea a ajuns în funcțiuni cu mult mai însemnate, decât cele pretinse de ambiția ei.

Și aceasta numai grație invenției lui *Christophe Latham Sholes*, care a fost un binefăcător al omenirii.

Library Cluj

FIORI DE TOAMNĂ

AURELIA POP

*De ce simțim un gol în suflet
Când florile s'au oșilit?
Și inima de ce ne doare
Când geme codrul desfrunzit?*

*Cu stolurile călătoare
Spre alte lumi, spre alte zări,
Plecat-au cântecele toate
Și șoptele de pe cărări...*

*Trec apele grăbite'n cale
De par'că fug de nenoroc,
Și valurile lor suspină
Pe drumuri fără de soroc.*

*I-atât amar în rostul firii
Când plânge vântul a pustiu
Și când s'aștern pe codri neguri
Ca niște giulgiuri pe-un sicriu...*

*Din care umbră să răsară
Un gând mai viu ori mai senin,
Când — cu fiori târzii de toamnă
Abia păreri de rău mai vin?...*

*Ni-e gândul întristat ca cerul
Când nu lucește nici o stea;
Iar sufletul — par'că-i o floare
Lovită'n zori de brumă grea...*

DINTR'O CĂLĂTORIE A LUI MARK TWAIN IN INSULELE SANDWICH.*

În districtele rurale ale oricăreia din acele insule, călătorul dă la fiecare ceas peste cete de fete, cu pielea negricioasă scaldându-se în râuri sau în mare cu totul despuiate de haine, și cari nu arată nici un zel prea necumpătat intru a-și ascunde goliciunea.

Când misionarii și-au luat sălașul pentru întâia oară în Honolulu, femeile din partea locului zilnic făceau vizite prietenoase familiilor lor, nefiind îmbrăcate cu nimic, nici măcar cu sfială. Cu greu au putut să fie încredințate că acest lucru era destul de nedelicat. În sfârșit misionarii le înzestrară cu rochii lungi, și comode de americană: în felul acesta se puse capăt dificultății — căci muerile prinseră a se plimbi în cete prin oraș, dezgolate foc și cu rochiile îndoite sub brațele lor; în felul acesta ele mergeau la casele misionarilor și apoi acolo porcedeau a se îmbrăca! În curând băstinașii vădiră o puternică înclinație pentru îmbrăcăminte; dar în scurtă vreme se dovedise că o întrebuițau numai spre mândrie. Misionarii importară o cătime de pălării, bonete, și alte vestminte bărbătești și femeiești, le distribuira și rugară lumea să nu mai vie la biserică, Dumineca viitoare, goală ca de obicei. Și nu veniră goi; dar spiritul lor național de iubire pentru aproapele îi făcu să le împartă cu vecinii lor cari nu luaseră parte la împărțire, și în Sabbathul viitor, bieții propovăduitori cu greu se puteau stăpâni să nu-și iasă din fire în fața întinsei lor turme. În mijlocul citaniei imnului, câte-o doamnă brună, și măreață se strecură în sus, spre aripa bisericeii, cu o lume întregă de aere și fumuri, neavând pe ea decât un „burlan“ de pălărie (cilindru), și o pereche de mănuși eftine; o altă doamnă o urma gătită foc într-o cămașă bărbătească, și nimic alt; o alta intră valvârtej, având legate în jurul taliei doar mânecile unei haine lucitoare de stambă și târând după sine restul întocmai ca pe o coadă de păun, un maestros „șap logodit“ din tribul Kanako înainta falnic și cu pași măsuțați, îmbrăcat cu o bonetă de femeie, pe care și-o pusese înainte, pe dos — „atât și

nimic mai mult“***; după el pășea tovarășul lui având legați în jurul gâtului cracii unei perechi de nădragi; restul persoanei sale fiind cu totul gol; înapoia lui venea un alt „gentleman“ dichisit simplu cu o cravată focoasă și o vestă cu dungi. Sărmanele făpturi străluceau de mulțumire și nu-și dau deloc seama că ființă ceva absurd în înfățișarea lor. Priveau unii la alții cu admirație fericită și se putea vedea limpede că tănerele fete luau notă de tot ce aveau celelalte asupra-le, așa de natural de ai fi zis că au trăit totdeauna într-o țară de Biblii și că știau pentru ce sunt făcute bi-

sericile; aici erau negreșit zorile unei civilizații. Priveliștea pe care o da adunarea eră așa de extraordinară și în acelaș timp așa de mișcătoare, încât misionarilor li eră greu să se fie de buchea cărților sfinte și să meargă înainte cu dumnezeasca slujbă; și în treacăit fie zis, când nevinovații copii ai soarelui începură toți să schimbe hainele între olaltă în toiu adunării și dădură la iveală unele efecte iresistibile în timpul reîmbrăcării, nu le mai rămânea nimic alt de făcut misionarilor decât să prescurteze, curmând totul printr'o binecuvântare și să dea drumul acasă fantasticeii mulțimi.

** În limba Americanului Mark Twain: „only this and nothing more“ adică splendidul refren al vestitului poem al lui Edgar Poë: „Corbul“ (The raven). Svensk.

Din englezește
de I. Olimpiu Stefanovici-Svensk.

Buc. 5 Dec. 1923.

IMPRESII DE CRĂCIUN

IUSTIN ILIEȘIU

STUDENTILOR ARESTAȚI LA VĂCĂREȘTI

Urlă vântul.

*Fulgii țes covor de spumă și aștern cu el pământul.
Gerul cântă la ferestre — noaptea e întunecată,
Arborii bătrâni și negrii dorm cu inima nșghetată.
Cucuveaua țipă straniu, corbii gândurilor zboară,
Fâlțăirea lor sinistră mă'nșpăimântă, mă'nșioară.*

*Limbi de flăcări mor în vatră,
Al tăcerii Cerber latră*

Și pustiul mă apasă ca o lespede de piatră.

*În palatele mărețe fierbe vinul și orgia,
Nimeni nu-și mai amintește că se naște azi Mesia.
Desfrânarea se întinde. Curtezanele alină
Fruntea conșilor năprasnici, cu ochi roșii, de morfina.
În castelele bogate cu lachei și sclavi și sclave
Palide figuri s'agită: trântori cu idei bolnave.
Și boeri cu fețe supte, prinși de lene, arși de ură
Clipocesc în largi fotolii îmbălați în băutură.
Cluburile gem de chiot și orchestrele oftează
Și burghezi sătui de aur, groși la cafe, aiurează.
Tinere perechi se plimbă prin saloanele bogate —
Isbucnesc în răs matroane mofturoase, decoltate.
Huet, zgomot, sună-arginșii pela mesele de joc,
Și păpușele acestea parcă sunt la iarmaroc.*

*În castelele bogate fierbe vinul și orgia,
Nimeni nu-și mai amintește că se naște azi Mesia.*

Cântă vântul.

Fulgii țes covor de spumă și aștern cu el pământul.

*Iar la gratiile negre o lumină se aprinde:
Au venit pe nori de aur îngereii să colinde.*

*Ferecați în lanțuri grele zac în temniți fiii țării
Pe când liftele străine sorb din cupe aurite
Vinul negrelor ispăite.*

*Ferecați în lanțuri grele zac eroi nevinovați,
Palmuiți de cei nevrednici, urgisiți, brutalizați —
Cei cari azi iubesc avutul, țara, legea și credința
Stau ca hoții în celule — dar nu-i doare umilința.
Rabdă frig în negre temniți, și li-e foame, căci n'au hrană
Și-și bat joc de ei păgânii în pornirea lor dușmană.*

* Tradus din volumul „Innocent at home“ de Mark Twain.

*Ei sunt floarea țării noastre și ai neamului eroi —
Oare nimeni nu-i în țară ca să-i scape de nevoi?
Ei ne sunt izbăvitorii cauzei sfinte, și martirii —
Nu-i mai ocrotește nimeni sub aripile iubirii?*

Dar poporul stă la pândă.

O, studenți, fi-ți mândri'n lanțuri — înc'un pas pân' la isbândă!

Nărui-se-vor vrăjmașii cei ce nu mai cred în legi!

Cauza noastră va învinge căci e cauza țării 'ntregi!

Auziți în depărtare buciumul redesteptării —

În curând va bate ora, oră sfânta-a răsbunării!

Lângă gratiile negre o lumină se aprinde.

Au venit pe nori de aur îngereii să colinde:

Lângă iește s'au oprit

Craii dela răsărit,

Căci acolo s'a născut

Domnul cel făr' de început...

In colbele pitite ard opaițele-orfane,

Moși albiți de roata vremii se înclină la icoane.

Și bunicile în poală cu odrasle, basme spun

Și așteaptă să sosească, 'ntârziatul Moș-Crăciun.

S'aud pași în curte. Vine înghețat de frig în zori

Ca să 'mpartă daruri scumpe la copiii-ascultători.

Însă ei pândindu-i calea îi șoptese dela ferești:

„Moș-Crăciun“

Tu ești bun,

Tu ești sfânt și mare ești,

Dă-le astăzi libertate celor dela Văcărești!“

Carnetul lui Radu Roman

— Urmare —

XXVI.

Cele mai frumoase clipe ale tovarășiei noastre sunt cele de seară.

După masă coborim în veranda de pe țarm. Lydia își pregătește culcușul, un fel de cuib, pe otomanul larg, baricadându-se în perne; eu mă așez turcește la căpătâiul ei, iar Maria, bătrâna, pe un taburet de cealaltă parte. În față, avem marea scăldată în laptele de argint al lunei, dincolo, țarmul asiatic cu milele de becuri electrice. În dreapta Stambulul adâncit în tainele nopții sudice, iar în jurul nostru, o presărare de vile mărunte. Pe apele argintate se strecură sute de bărci, alunecând între Terapia și Cornul de Aur. Aproape toate trec pe dinaintea noastră.

Unele trec tăcute, din altele răsună vorbă, chiote vesele ori hohote ținute în acorduri largi. Fără să cunoaștem pe cei cari trec, ne întrecem să ghicim din felul cum se manifestă, de ce neam țin. Căcele cari trec ca niște năluci, ușoare, din cuprinsul cărora nu se aude vorbă, cu siguranță că adăpostesc turci... Chicotul vesel și râsul argiușiu e caracteristicul rassei latine... Hohotul plin, larg, care cade în cadrul acesta de desăvârșită armonie ca un acord fals, ca un ce

străm, îți descopere rasa anglo-saxonă... brutală, egoistă, pornită la cuceriri.

Pe tema aceasta se întind discuții vehemente între noi și nu odată biata Maria, cu sufletul ei timid și de o nespuză finețe, trebuie să facă pe judecătorul. Neputința ei de a judeca între noi doi dă apoi naștere la alte scene, mai totdeauna hazlii; Lydia îi reproșează că mă părtinește mai mult pe mine, că prin urmare e parțială... Bătrâna își tocmește ochelarii și prin luciul sticlei îi trimite priviri atât de duioase, saturate de atâtă dragoste, de atâtă gingășie, încât sub covârșitorul lor grai Lydia îi cade după gât, alintându-o în sărutări, ca pe o mamă.

Pentru mine, tabloul acesta este totdeauna ceva încântător, dar tot odată mă simțesc cuprins și de un osebit sentiment amestecat. Și duioșie și durere și nemulțumire. În astfel de clipe mă fură sufletul cu ani îndărăt, cu mulți, mulți ani. Icoana casei părintești, leagănul fericităii copilăriei, îmi resare aievea, întunecând până și luminoasa icoană a Kaulidjei. Și apoi așa din senin simțesc o amarăciune în mine, o nemulțumire cu tot ce-i în jurul meu. În aceste clipe mă simțesc în război

cu viața. Nu-mi pot da seama de acest sentiment cu toate că-mi pun toată efortarea să-l analizez. E și acesta una din nenumăratele roțile ale mașineriei complicate, care compune sufletul omenesc.

În seri de aceste am clipe, când toate micile atențiuni ale Lydiei îmi sunt insuportabile. Și numai disciplinei căreia am supus eul meu întuindu-l de atâția ani pot mulțumi, că nu ofensez gingășia ei cu comportarea mea. Și toate acestea fără cauză, fără motiv pipăibil. Atunci sufletul meu sare în alt extrem. Pare că în femeia aceasta, în sufletul ei, în trupul ei, în gura ei e cuprinsă lumea întreagă, cu toate senzațiile, cu toate bucuriile. Totul ia haina aurită a visărilor, deasupra se coboară curcubeul multicolor al fantaziei și, un nespuz dor de viață mă cuprinde... un dor de a trăi... de a trăi...

Lydia hănuie lupta mea sufletească și are cuminența să-mi dea pace. Nu cade în greșala atâtor femei, de a se folosi tocmai de aceste clipe de criză sufletească, pentru a cerca să pătrundă în sufletul bărbatului.

O singură dată, într'o seară tot atât de frumoasă ca și aceasta, când treceam prin aceleași senzații, a ținut să mă întrebe ce am. Cum nu i-am răspuns nu s'a supărat ci, luându-mi capul, l-a culcat pe pieptul ei și plecându-se mi-a șoptit în ureche: — Sunt amintirile cari bat la poarta sufletului și cer intrare...

Din această clipă, iubirii mele mari i-s'a adăugat și respectul pentru gingășia ei. Mai târziu am fost eu, care i-am descoperit momentele de criză. Am fost fericit că m'a înțeles. Mi-a mărturisit că și sufletul ei are, nu odată, clipe, când trece prin asemenea strămtori.

Un obiect cu care ne ocupăm des, este întâlnirea noastră. Lydia cu toată cultura ei sufletească nu s'a putut emancipa de sub impresiile primite odată cu educația. Așa, crede, că liaisonul nostru este opera unei puteri supranaturale, a aceleia care dirigă până și amănuntele cele mai neînsemnate din viața muritorilor. Când i-am spus părerea că, în acest caz, legătura noastră ar însemna o contradicție întrucât — după părerea oamenilor — noi trăim în afară de legea atribuită acestei puteri. Deci legătura noastră înseamnă „păcat“ iar puterea care ne-a adus împreună nu poate promova un — păcat.

Surșul meu îi vădia că gândește altcum și ma întrebă mirată.

— Tu ești ateu?

— Doamne păzește, îi răspunsei, sunt unul dintre pușinii credincioși.

Căpșorul ei mititel nu cuprindea sensul cuvintelor și ceru explicare.

— Lydio rostul tău e să iubești... îndeplinește-ți rostul...

Candela din colțul salonașului lumina în icniri tremurătoare o i-coană a Maicii Domnului din Cestochova.

În clipele de tăcere cari urmau după astfel de discuții, nu se auzia decât oftatul bătrânei Maria. De ce ofta oare?

* * *

XXVII

Este ceva în purtarea Lydiei ce nu pot înțelege. De câteori se face că eșim în oraș, pe străzi, unde circulația este mai mare sau vizităm bazarele, ese pururea voalată. În căldurile adeseori tropicale aceea trebuie să-i fie foarte neplăcut. Am întrebat-o odată așa, din curiozitate și am simțit că întrebarea mea a frapat-o. Mi-a răspuns cu o frază convențională, ca să spue ceva. Indispoziția însă, care a stăpânit-o de pe urma întrebării mele a vădit, că întrebarea nu i-a convenit.

Incidentul a trecut la aparență fără a lăsa alta urmă. În adâncul sufletului meu bănuitor, a rămas însă sentimentul curiozității nesatisfăcute. Am mai observat apoi și alte lucruri, cari, mi-au întărit bănuiala că Lydia are un secret, un *ce* în viața ei, de care se teme, pe care cearcă să-l ascundă. Cum dânsa nu găsia prilej să-mi confieze nimic, eu, nu mă pretez să o descos. Într-o zi însă, am întâlnit în drum un grup de muscali. Erau din zecile de mii de pribegi pe cari soartea împărăției i-a asvârlit aici ca pe niște naufragiați ai împrejurărilor. Veniau zgomotoși cum li este firea, de parcă nu ar fi bejenari, ci stăpâni. De cum i-a văzut, Lydia s'a lipit de mine. O clipă am simțit că evită. Evident, căuta un prilej de a se feri din calea lor. Cum însă străzile din Pera — căci aici ne-am întâlnit — sunt toate strâmte, lucrul era cu neputință. Într'aceea rușii să apropiau. De-odată Lydia, cu un gest brusc mă târi, într'o dughiană mică, scundă și murdară. Era dughiana unui alvagi, o dughiană de o murdărie fenomenală, ceea-ce nu se potrivea de fel cu zaharicalele ce vindea. La dreptul vorbind, nici nu mi-am dat seamă cum am ajuns aici. De voe de ne-voe, îmbrățișai pachetul cumpărat și eșit afară, întrebai pe Lydia ce

a fost această. De astădată se vede că era deja stăpână pe sine și înarmată pentru un răspuns.

— Știi — îmi zise dânsa, — mi-a rămas în suflet scârba față de moscoviți, pe care n-o pot birui nici acum, când la dreptul vorbind aș trebui să-i compătinesc.

— Cum, — o întrebai — de nu mi-ai spus niciodată că-i urăști atât de mult?

— Vai, ce copil mai ești Radule! Puteam eu bănui ca tu să nu știi, că nu este polon, care să nu-i urască pe acești barbari.

— Chestie discutabilă Lydio! În pribegiile mele, am întâlnit mulți poloni cari îmi făceau impresia, că sunt împăcați cu dânsii.

Lydia se opri brusc. Mă privi drept în ochi și-mi spuse:

— Aceia n'au fost poloni, ci — trădători.

Spre norocul meu în clipa aceea niște hamali, purtând în spinare lăzi uriașe, ne închisese drumul așa, că trebuind să vedem cum să ne apărăm capele, discuția se termină.

De pe urma ei însă eu am rămas nedumirit. Simțiam bine că altceva a fost ceea ce făcu pe Lydia să e-vite întâlnirea cu muscalii. Dar, ce? Iată întrebarea.

Ajunși acasă, Lydia se transformă cu desăvârșire. Era de-o veselie cu care nu prea eram obișnuit. Mă sili să șed turcește și să mănânc halva, cumpărată dela armeanul a cărui murdărie mă infiorase mai adineaori. Eu însă nu puteam birui în mine credința, că luminișul aceea vesel e numai o perdea, trasă anume pentru mine, ca să-mi ascundă aceea ce se petrecea de fapt după dânsa. Bănuiala aceasta m'a indispus.

Era pentru întâiașdată că în sufletul meu încerca să se încuibez umbra stranie a îndoielii. Ce poate să aibă femeia aceasta?

Cercam să mă liniștesc. La urma urmelor ce drept am eu să mă îndoiesc? Și ce mă privește pe mine trecutul ei? Am întâlnit-o pe larga șosea a vieții, pe care c lătorese mii și mii de oameni.

Ne-am găsit doi pribegi cari am prins firul vieții noastre în marea caravană. Ca și noi, o fac milioane de ființe.

Dânsa nu a cercat să știe cine sunt, de unde vin, ce am făcut?

Cum vin eu acum să pătrund în tainele vieții ei? Ar fi o brutalitate. Afară, soarele preface marea în aur fluid. Într'unul din tamarinzi, un

mierloi mare, șueră ca un haiduc pe o potecă de codru.

— Lydio! Vino lângă mine!

Și cum îi simțesc părul mătășos, și cum îmi rătăcesc privirea în azurul ochilor ei adânci, simțesc cum lumea întreagă se adună întrânșii!.....

— Va urma —

PLOPI

TEOFIL BUGNARIU

*Somnoroși, doi plopi cu creasta'n vânt
După-o poartă mare și nvechită
Îmbrăcați în haină de n'tuneric
Străjuiesc în noaptea liniștită.*

*Îngânând cu glas neînfeles
Note vagi din arii tremurate,
Răspândesc în jurul lor comori
De mister și de singurătate. —*

*...Și cum stau în noapte, solitari,
Tremurând din frunze 'n dosul porții,
Par doi preoți ce șoptesc în vânt
Liturgia tănuită-a nopții...*

IARĂȘI PLECI!...

G. PONETTI

*De-astăzi, eu rămân iar singur...
Toate'n juru-mi se fac reci.
Iarăși mă va prinde dorul
Și pustiul... Iarăși pleci!*

*Și cu gândul dus spre altul,
Știu că tu mă vei uita...
Pe când eu, — plângând întruna, —
Gând în suflet te-oi purta.*

*Du-te!.. dar te rog, cu tine
Îa-mi și gândul... să-l îneci
În vre-o apă ce vei trece-o,
Du-te... Dar, la ce să pleci?!..*

AS VREA SĂ-MI PLIMB TRISTEȚEA

GEORGE PALLADY

*Aș vrea să-mi plimb tristețea pe
[cărarea
Ceși tac drum pe înălțime, sus,
Pe culmi de unde vulturul s'a dus
Și'n colb de vari se adâncește zarea*

*Acolo 'n calmul liber, nesupus
Nici unei legi, cuprins de n'frigurarea
Eternului senin, s'aștept chemarea
Fiorului vremelnic ce-a apus.*

*Iar când din roua altor primăveri
Va răsări — nedumerită încă —,
Sămânța dragostei birutoare,*

*Cu rodul ei gonind clipa de eri
Să sbor prin golurile suri de stâncă,
Spre țărături noi de liniște și soare.*

ISPITA

SCHITĂ ORIGINALĂ
HORIA PETRA PETRESCU

Dșoarei Anicuța Voileanu

Iși dase întâlnire cu ea pentru ora șapte și un sfert, în fața statuiei „Dansul” de Carpeaux, la Opera cea mare.

Erau șapte și dansul se apropia cu o floare în mână. O singură floare — o margherită. O ținea de coturu-i lung și surădea.

Apucase pe străzile Parisului ca un vizionar, gustând, asemenea unui cartofor pasionat cărțile, frumsețile orașului. Dela „Place de la Concorde”, unde i-a tresărit pentru o clipă inima, gândindu-se la ghilotina, care și-a jucat renghiul pe acolo și unde acum odihnea un tank german, capturat și adus în triumf de francezi — a apucat-o încet pe la „Madeleine”, ale cărei porți le închidea tocmai gardianul, pe Bulevardul Magdalenei, plin de Marii Magdalene, cari nu voiau să-și ispășească păcatele, și pe Bulevardul Capucinelor.

Era o zi caldă, de vară. Cerul era limpede de tot, conturul caselor și al arborilor se profila clar — bulevardele pline de lume, veselă, guralivă, șgomotoasă.

Oricât de multă lume să fi fost însă în jurul său, el se simțea singur. Singur? În mijlocul unui furnicar? Singur — cu gândurile sale.

Ajunsesese la o etapă a vieții sufletești când dai atenție mai intensivă vieții lăuntrice — când strigi impresiilor, cari caută să se reoglindească în tine: până aici și mai departe nul, și simțea o plăcere deosebită să-și analizeze inima, fibră de fibră, ca și când ar fi fost la o oră de sețat.

De aceea își promisese și de data aceasta: analizează starea ta sufletească — fii sincer — crud în sinceritatea ta — dar fii sincer.

Privea la statuia „Dansului” lui Carpeaux și par'că tinărul gol, frumos — Endymion și Ganymed într-o persoană, cu tamburina în mână, l'ar fi îndemnat și pe dansul să-și salte piciorul, cum jucau femeile de lângă el, duse de un ritm pătimaș al jocului.

Dar cu cine?

Cu ființa cu care-și dase întâlnire și pe care avea să o vadă peste câteva clipe?

Ce bizară-i părea și întâlnirea aceasta! El nu vâna după nici o „aventură” — pentru „aventuri” era

DRUMUL DRAGOSTEI

G. ROTICĂ

La câțiva pași e locul:

*Acolo mă așteaptă pe-un trunchiu de brad norocul,
Iar eu ca să ajung*

Fac pân' la el prin codru un drum așa de lung.

Il știu așa de aproape, la câți-va pași mai sus,

Iar eu în loc spre dansul apuc pe-un drum opus,

O iau spre răsărit

Lăsând în spate locul spre care merg grăbit.

Străbat desigur multe, mă depărtez mereu

Și totuș simt în suflet cum merg, că drumul meu

E însuș drumul care iubirea îl arată

Cu-i vrea ca să-i cunoască pe lume vraja toată.

prea bun. Nu s'ar fi dejosit la așa ceva.

Se întâlnise cu ea în trenul București-Paris, făcuse cunoștință, povestise câteva ceasuri, seara, noaptea, în vagonul restaurant, și conversația aceasta îi apropiase atât de mult deolaltă, încât s'au întălnit amândoi, involuntar: nu l-am întălnit mai înainte? — par'că mi-e frate, par'că mi-e soră!... și nu se întălniseră, nici nu erau trate sau soră.

Au legat camaraderie. Cine spune că nu poate să existe camaraderie între bărbat și femeie nu spune adevărul.

Colindau străzile Parisului ca doi tovarăși buni — se plimbau prin parcurile dela Versailles și Luxemburg — intrau prin cafenele și cofetării — vizitau împreună muzeele fără de a da nici chiar de bănuț că relația între ei poate fi alta decât între un frate și o soră.

Și-acu o invitase să vadă împreună „Cavalleria rusticana” a lui Mascagni.

Cumpărase patru bilete de loge. Două le-a rupt după ce studiase planul lojei. Voia ca lângă dânsii să nu fie nimeni. Voia să fie oareșcum pe un ostrov îndepărtat și se ruga în gândul său ca soarta să-i hărăzească bucuria ca și celelalte locuri, din fund de loge, să rămână neocupate.

Așa a și fost.

Când a sosit ea — o zări de departe. Avea un mers caracteristic femeia aceasta: cu mâinile în buzunarele largi, englezești, cu pasul mărunț, de gazelă (comparația a pălit și s'a banalizat, dar ian priviți cum pășește o gazelă!), cu o ținută mândră a trupului.

S'au așezat pe locurile lor din loge. Față în față cu scena.

Ea era veselă, bine dispusă. Iși dete jos cu o smâncitură a umăru-

lui, haina de teatru și pași în bătaia luminii electrice.

El, ca un școlar prins cu ocaua cea mică, îi întinse margherita, ca să odihnească la cingătoarea ei.

— „Muzica e primejdioasă”, zise el.

— „Pentru ce?”, întrebă ea, repede.

— „Pentru că muzica lămurește, dar și potențază sentimentele omenești. Muzica — adevărata muzică — este, ce e la gimnastică o trampolină — îți ajută să te ridici în sfere unde cu puterile tale proprii n'ai fi putut ajunge. Salto mortale este aproape de tine. Multe are pe suflet muzica!”

Ea râdea. Un syrăs sănătos, nefățărît, pornit del' inimă.

— „Nu mai spune!”

— „O, da! Teoria mea e cât se poate de simplă și de elocuentă.

Să luăm un caz concret: iată-ne noi doi, aici — în sala de teatru. Ce-ți sunt eu dtale? Cutare și cutare X Y, pe care-l cunoști de câteva zile. Ne-am văzut, am vorbit — și-atât. Nu ne jucăm cu focul mergând la „Cavalleria rusticana”? Nu este primejdios să ne lăsăm robiți de muzica lui Mascagni?”

— „Înainte de toate nu ne lăsăm robiți, domnul meu”, protestă ea. „Robia n'o primesc — vină ea de ori unde ar veni”.

— „Crezi numai dta astfel — aievea suntem de-atâtea ori robi! Muzica nu numai că robește, domnișoară — muzica și înșală — mai înainte am spus că lămurește — muzica lămurește și înșală într'acelaș timp. E un fel de hașis sufletesc. Iți aduci simpatia, d. e., subț o sticlă măritoare și ți-o pface în dragoste. Din prietîn ajungi iubit, subț putea covârșitoare a argumentelor ilogice ale accentelor, cari bat la porțile inimei omenești.

Biet om muritor, trecut subt jugul caudin, împodobit cu ghirlandele de flori ale muziceii!

Râdeau amândoi.

Ochii ei s'au oprit de-asupra scenei. Cu litere mari, de-o schioapă, sta scris:

Anno — 1669

El îi urmărise privirea și fantazia începu să i se dea de-a tumba, ca un copil răsfățat.

— „Vezi dta cuvântul acesta: „Anno“? — Ei bine vrea să zică pe latinește „în anul“ — dta știi toate, dta știi și latinește. Ian citește-l altfel! Cu o altă intonație — franțuzește, nasal, aruncând un n ca să sară'n piruetă la sfârșitul cuvântului. Ar da: A! non! O iubită care se apără! — Spune-o cu toată gingășia de care ești capabilă. Și-acum citește cuvântul în limba cehă! Ano — este: da, oui! O afirmație — până când la francezi era o negație! Și rostește cuvântul cu o căldură deosebită, românește: Ano!

Vocativul dela Ana! Ano! O! Ano!

Râdeau amândoi de ghiumbuş-lăcurile etimologice, lingvistice și ea zise:

— „Dar ești de o fantazie prodigioasă astăzi!“

— „Cum să nu fiu? Imi place să descos oamenii — dar mi-te cuvintele, simple cuvinte! Vezi, „Anno“-ul acesta (citește-l franțuzește „anneau“, și-ți dă: inel!), „anno“-ul este ca și dragostea, interpretată de diferite personaje în diferite feluri, după temperament, după mentalitate, după climă — și tot dragoste rămâne, la urma-urmei, în diferitele ei ipostaze...“

La exercițiile acestea de echilibristică mentală ea îl amenință dojenitor cu degetul. N'avură timp să se bucure de gluma lor — se făcu întuneric în sală și începu orchestra.

Dacă ar fi fost bageta termecată, n'ar fi putut avea o putere mai covârșitoare. Surâsul malițios din colțul gurii lui, râsul ei — dispăruseră.

...Accente clare, sărbătorești le pătrundeau până la inimă.

El își împreună mâinile, a rugăciune, și-și răzîmă capul de peretele căptușit cu mătase roșie a lojei. Ochii se obicinuiu încetul pe încetul cu semi-întunericul din sală și începeau să deslușească una-alta.

...Coral de sărbătoare — scenă pastorală — clopote de biserică. O liniște binefăcătoare, care-ți netezește tâmplele, care-ți potolește svâcnitul inimei. Par'că auzi gălgăitul firav al pârâiașului, ce-și taie că-

rarea printre ferege și păpădii svelte. Deodată țipetul Santuzzei. Ca un stilet prin inimă. Cântecul Lolei — râsul lui Turridu — amenințările și pocnetele de biciu ale lui Alfio — patimă, iubire...

El luă programul teatral și scrise pe el cu creionul, întinzându-i mai apoi cele scrise:

„Simțurile mele-acuma
Le târâsc sub sticla măritoare
Și măntreb, crud Inchizitor,
Pentruce mă bucur? Ce mă doare?“

Adecă pentruce se bucura el acum? Par'că era cuprins de un torent de bucurie. Simțea cum i se răspândește bucuria prin toate fibrele.

Privea la dirigentul orchestrei, a cărui umbră, cu brațele ce gesticulau în cadență, cădea pe cușca suflorului — vedea, în mijlocul cearcănelor de lumină, pe ceilalți muzicanți din orchestră, cum cântă la vioară, cum suflă în oboe și în clarinetă, zărea mâni, cari trăgeau arcuri mari pe lângă instrumente mătăhăloase — vedea și lira cu coardele-i nenumărate, iar degetele cântărețului pe liră se plimbau armonios dela coardă la coardă, smulgându-i tonuri, cari păreau de pe alte tărâmuri.

Da, da, — în semi-întunericul acesta se nașteau în sufletul lui accente, cari zăcuseră în penumbră, în subconștientul său, și-acum își cereau dreptul de viață, imperios. Par'că simțea cum își întind brațele spre dânsul, ca nește copii alințați, și cum îi poruncesc să asculte de dânsule.

Lihnea după ceva. Era lămurit, în semi-întunericul dimprejur!

Dorea o mângăiere — o îmbrățișare a Santuzzei — o vorbă caldă, dela inimă, nefățărîtă, lipsită de mălița saloanelor la modă. O undă cristalină, care să țâșnească din măruntăile pământului — să știi că numai tu ai dat de ea, că n'a fost murdărită de nimeni, că poți să o duci la gura-ți înfierbântată cu inima liniștită.

Dorea să aibă ceva — ceva curat, curat, ca cerul descris în muzica lui Mascagni, din satul Abruzzan; dorea să cuprindă în brațele sale o comoară — nu bani — nu coroane de aur — nu sclipitoare podoabe lumefi — ci sănătatea întrupată, gingășia aievea, frumsețea curată și sfântă.

Putea-va el găsi vreodată ce caută?

Asta era întrebarea, care-i trecu prin minte, dând naștere unui surâs pe buze.

Smulse o foaie din carnet și scrise, dându-o mai apoi ei:

Mi-e teamă să mă uit în ochii tăi,
Dacă privesc în ei privesc în soare —
Imi arde inima cu valvătăi,
Se sbuciumă ca prinsă'n lanț — mă
[doare“...]

O, da! — simțea cum îl doare.

Cântecul Lolei suna ademenitor, provocător. Era glasul de Sirenă — care-ți spunea respicat: vină, ia-mă, sunt a ta, fă ce vrei cu mine! Sabie cu două tăișuri.

Avea ochii Lolei sau ai Santuzzei cea de lângă dânsul?

Iși aruncă privirea spre ea. Era ceva în ținuta trupului ființei acesteia ce-ți aducea aminte de statuetele de Tanagra. În ochi ceva ștrengăresc și bun — ceva ce te invită să adăști în preajma ei și să-i întinzi mâna.

Acum, când răsuna în sală cântecul Santuzzei, când accentele ei smulse din inimă cutreierau sala, care era îmbibată de atmosfera de iubire, răspândită de ea — îl chemau ochii ei negri ca păcura, îl chemau și-l momeau și se jucau cu el, sfidător.

Ochii lui întrebau: Ești tu cea visată? Ești tu ființa, pe care am ridicat-o pe pedestalul de marmură al templului meu, să mă închin ei, cu mâinile întinse, cu genunchii plecați?

Lola râdea — Lola se juca cu o margherită în mână și cu alta între dinți, Lola se legăna molatec în șolduri — Lola n'avea inimă.

Santuzza? ea se mistuia de pe picioare. Iși frângea mâinile, își bătea pieptul, îi căzuse o șuvită din părul ei negru pe piept — și-și blăstema soartea, care-i pusese'n cale un om ce o trădează.

Accentele Santuzzei au prins rădăcină în sufletul lui. Germinau cu o iuțeală vertiginoasă. Toată nedreptățirea ei o simțea el, tot sbuciumul sufletesc i-l pricepea atât de bine! Era o femeie nedreptățită, rănită în amorul propriu, una, care-și duce mâinile la cap și se întreabă, disperată, plângând de durere: „Ce să mă fac? Mai are viața rost pentru mine!“

Cu gura Santuzzei se ruga și dânsul de vecina sa din loge: fii bună, fii marinimoasă, fii — curată, cum mi te-am închipuit în visările mele! Erau două lumi ce se ciocneau acum în pieptul lor: lumea minciunii, a prefăcătoriei, a patimelor iosnice — și lumea adevărului, a luminei, a curăției sufletesti.

Ce vrei? întreba privirea vecinei sale din loje.

— „Vreau — vreau — tot“, răspundeau ochii lui. „Te am dragă-dragă, cum te poate avea vreodată muritor pe suprafața pământului. Dă-mi prilej să-ți arăt această dragoste a mea. Vreau să te conving cât de mult pot să pățimesc pentru tine. Vreau să știi că fără tine nu este viață. Vreau să simțеști cât de adânc, de tare, de mult — te iubesc.“

Căzuse gândul acesta ca un fulger?

Da, da, te iubesc! spuneau ochii lui și căutau răspunsul în ochii ei.

Se apropie de capul ei și-i șopti:

— „Aș vrea să fii — bolnavă.“

— „Eu?“

— „Da — tu!“

— „Cum? De când mă tutuiești?“

— „De astăzi.“

— „Frumos.“

— „De ce să fim formalști! Parcă privirile noastre nu se tutuiau de atâta vreme!“

— „A!“

— „De sigur. . . . Aș vrea să fii bolnavă și să veghez la capul tău — să te văd cum te întremezi sub ochii mei — să-ți arăt toată gingășia și toată dragostea mea. Să-ți sacrific nopți nedormite, în veghere — să simțеști ceea ce bate aici, în pieptul meu. . .“

Idealistule! râdea cineva de tinărul, care-și descosea inima.

Lasă-mă, se apăra el, lasă-mă, căutând să scape din încheștarea lui Mephisto.

Dar așa se iubește numai în romane și în . . . „Cavaleria rustică“, râdea Mephisto.

O, da, — romane! Reminiscente, din lectura romanelor, voi mă aveți pe conștiință? De Grioux și Manon, Paul și Virginia, Heloisa și Abelard. . . ? Fie cum va fi — te am dragă, înțelegi?, dragă, dragă, dragă! . . .

Simțea că inima întreagă îi arde în vălvătaie. Plecă capul, ca unul beat de fericire și-și duse degetele la pupilele ochilor, acoperindu-i. I freamăta întreg trupul. Ca cuprins de un curent electric. Ar fi vrut să țipe de bucurie, să sară'n sus, să cuprindă toată lumea în brațe.

A, da . . . ar fi luat lupta cu orice i s'ar fi pus în cale. Iată, Alfio, bărbatul înșelat al Lolei, mușcă'n ureche pe Turridu, chemându-l la luptă. Ca Alfio ar fi mușcat și el în ureche pe oricare i-ar fi încrucișat cărările.

Dinte pentru dinte, ochiu pentru ochiu!

Privește în ochii ei.

Ce multe-i spun! E gingășia'n ei — sunt mângâieri. Ar vrea s'o ridice pe brațe, să o ducă pe un ostrov îndepărtat, să i se uite în ochi un veac, două, o vecinicie întreagă.

Și iarăși își bate joc cineva de el! . . .

* * *

În antracte au ieșit în foaiер și pe loggia. O bogăție de culori cum rar îți este lat să vezi.

Seara călduroasă de Mai era o seară binecuvântată. De pe loggia se vedea „Avenue de l'Opera“, până departe la „Teatrul francez“. Lămpile electrice răspândeau o lumină vie, care lua lupta cu albastrul închis al cerului plin de stele.

— „Să stăm puțin aici“, zise ea, răsămându-se de o balustradă.

— „Cum dorești.“

— „Ți-a plăcut?“

— „Mai e vorbă?“

— „Teoria dtale e îndreptățită“, urmă ea.

— „Ai simțit și dta așa ceva?“

— „În parte.“

— „Si eu. Ni se potentează prin muzică simțemintele, pe cari le avem, încât ajungi la paroxism. Stai să cuprinzi cerul și pământul în brațe. Mai apoi vine deșteptarea. Vezi că nu ai trăit realitatea. Te simțеști singur.“

— „Singur?“

— „Da — singur.“

— „Și-acum?“

— „Da — și-acum. Pe lângă toate accentele de adineaori. Crezi dta că nu-mi dau seama că ceea ce cere sufletul nu se poate realiza? Crezi dta că nu cunosc tragicul vieții mele?“

Vrei să fii sincer — de tot sincer — ca la o spovedanie?*

— „Da — te rog de asta . . .“

— „Chiar și ochii mei s'au lăsat răpiți mai înainte de puterea muzicii.“

Am plâsmuit din dta un ideal — idealul care nu există decât în închipuirile visătorilor. Ți-a împrumutat tot ce-i mai bun și frumos pe lume și te-a înălțat pe un pedestal atât de ridicat, încât mă înfior când mă gândesc și acum.

Ei bine — dta nu ești idealul acela, după cum nici eu nu sunt idealul căutat de dta. — Parcă dta n'ai ideal?

Parcă dta nu visezi, ca și mine, o întrupare fără de greș a aspirațiilor dtale? Palate de nisip! Le ridicăm fiind că simțim plăcere, ridicându-le. Asta-i întreagă filozofia vieții!“

— „Ce adevărat vorbești!“

zice ea și-l privi drept în față. „Ce adevărat! Cum te pricep!“

— „Mă pricepi? Eu singur nu mă pricep — pe mine însu-mi. Simțesc bucurie sufletească în a-mi distoca sufletul astfel, bucurie în durere, și pățimesc cât zece. Nessus, domnișoară, a avut o singură cămașă înveninată pe trup — eu am zece cămași de ale lui Nessus — încerc să mi le smulg de pe trup și nu pot. . .“

— „Ai avut multe desiluzii.“

— „Multe.“

— „Grele.“

— „Grele. Ceeace am clădit cu mâini înfrigurate, cu resuflarea reținută de emoție, cu prețul nopților de nesomn, cu prețul vigoarei timpului meu — s'a nărui de-atâtea, vai, de-atâtea ori, încât acu nu mai cred în realizarea vreunui din visurile mele. . . Și tot visezi, fiindcă e frumos . . . să visezi.“

— Vizionarule!“

— „Ai dreptate — vizionarule!“

— „Și vizionarul n'a dat destul cu capul de gard?“

— „A dat și tot n'a învățat minte!“

— „Nu vede că așa nu se poate trăi în lume?“

— „Ba vede — dar nu poate să-și schimbe firea.“

— „Și nu prevestește că va avea desiluzii și mai mari?“

— „O, firește! Se luptă împotriva lor cu armele fanteziei.“

Își plâzmuește lumea visată și se simte fericit dacă baloanele acestea de săpun sunt frumoase. *In magnis iam voluisse sat* — e de ajuns să vrei chiar numai cele mari — ziceau romanii.“

— „Ești incorigibil.“

— „Incorigibil.“

— „Nu ți-aș putea sta întru câtu în ajutor?“

— „Dta? Cu ce?“

— „Cu sfatul, cu vorba.“

— „Sentința mea mi-am spus-o adineaori. Boala mea este incurabilă.“

Steteră câțiva clipe fără să rostească ceva.

Era atâta sevă de viață în jurul lor, încât să fi avut zece vieți și nu una, ca să trăești.

— „Vrei să-mi ajuți? Dta?“ urmă el, după puțină răsândire. „Bine. Ți mulțumesc. Iată ce te rog — fă câteva clipe pe samariteanca.“

Nu pot să-ți cer nimic altceva, decât să-ți duci mâna dtale pe inima mea bolnavă. Lasă să odihnească puțin mâna dtale albă și moale pe pieptul meu. Atât. Cer mult?“

— „Ce gânduri!“

PLOAIE DE TOAMNĂ

TEODŌR MURĂȘANU

Cad frunzele și mor grămezi pe-afară—
Sicriele lor tot mai mult se 'ndeasă
Și-o ploaie ca o pânză de mătasă
S'așterne peste fața lor amară...

Durerea toamnei tot mai greu s'apasă—
Dar mie nu știu cum s'a pus să-mi pară
C'aș fi 'ntr'o călătoare zi de vară
Cu iureșe 'ndelungi de ploaie deasă...

Sub fnu-i giulgiu de must ce germinează
Aud într'una ceva sub pământ
De par'că aievea o inimă ar bate:

E mustul ploii care 'nceț lucrează
Și toarce pentru câmp un nou vesmânt
Și pentru lume-o nouă bunătate!

IN FIECARE NOAPTE...

ALEXANDRU BOTEZ

În fiecare noapte-un rând de frunze!...
Demonul toamnei vrea un scump vesmânt
Și-a revenit cu aripi de corb flămând
După tribut...

În fiecare noapte-un rând de frunze
Suspină lunii cel din urmă cânt
Când clarul cercă plânsul să-i aline
Cu un sărut...

În noaptea asta s'a desprins alt rând
Și elegiile, ca un descânt,
Văpata lunii-au prefăcut-o'n lacrimi
De chihlibar...

În noaptea asta s'a desprins alt rând —
Iar demonul dă chiote în vânt
Și vântură tezaurul de foi
Ca un avar...

— „Atâta doar !,

— „Bine — fie !?

Se duseră cei din urmă spectatori de operă, căci se începuse piesa a doua. Au rămas numai ei doi pe loggia.

Seară de Mai. Mireasmă de flori prin aier. El își duse mâna la inimă — râdea cineva în pieptul lui de gestul acesta melodramatic, dar lui puțîn îi păsa — și începu să improvizeze versuri, frământate, frânturi — frânturi, de multă vreme:

„Bucură-te, suflete, de viață!
Căci sfârșitul veștii nu-l poți ști!
Bucură-te, suflete, de viață,
Râzi, tresaltă'n mândra dimineată
Fie soare sus sau nori cu ceață,
Fie cer senin sau câmpi pustii...

Cântă, suflete, tu cântă 'ntruna
Și visează flori pe unde nu-s!
Cântă, suflete, tu cântă 'ntruna!
Plăsmuește-ți soarele și luna,
Dacă 'n nori i-a surghiunit furtuna,
Răsărit să-mi faci tu din Apus!

Să trăiești în lumile-ți visate!
Din puterea ta să te ridici!
Să trăiești în lumile-ți visate,
Să te 'nalți cuprins de maiestate.
Alții poarte spate 'ncovoiate —
Fie 'n urma ta cu toți pitici.

Bucură-te, suflete, de soare!
De câmpii, de codrii, de-o vâlcea,
Bucură-te, suflete, de soare.
Clipa vine repede și moare —
În zadar te zbuciumi și te doare
Tu primește ce-ți aduce ea...

Paris, Iunie 1919.

DIN SURGHUINUL
MOLDOVEI

GHEORGHE STOICA

„Mare lucru e războiul“, scria într'o vreme un cronicar ungar, schițând întâmplări, mai mult hazlii decât serioase din războiul cu bosniacii în 76.

Pe semne, că lumea de pe atunci nici nu visa de îngrozitoarea vâltoare provocată de războiul de mai dăunăzi, de potopul de oameni aruncați unii asupra altora, de lava de plumburi, de ghiulele, de foc și de pară, ce se întindea să acopere toată scoarța pământului. Intreg cuprinsul lumii aceștia părea o casă de nebuni. Oameni, animale, lucruri, luaseră o înfățișare de aiureală, de zăpăceală, vecină cu nebunia, dacă nu o nebunie aievea. Suprafața globului era părăsită, case și palate evacuate de locuitorii de altă dată, cari năvăleau în găuri subterane, speriați parcă de lumină. Pământul scormonit în lung și 'n lat, apele frământate în largul și adâncul lor, văzduhul cuprins de vijelii și de explozii îngrozitoare. Sfârșitul lumii, nu cred, să aibă o înfățișare mai oribilă, mai îngrozitoare, decât vrajba asta între oameni, pornită așa din bun senin.

Așa era în toate părțile. Dar parcă Moldova le întrecea pe toate. Nu cred că la Turnul Babilonului să-și fi dat întâlnire atâta puzderie de om, ca la Iași Moldova pe vremea războiului. Părea, că toate drumurile duc la Iași, drumuri murdare, pe cari se scurgeau valuri de oameni și de dobitoace, din cele mai deosebite ținuturi. Venia puhoiul de ruși din depărtările Siberiei, grecii

și grași și sătui. Imbrăcați în hăineturi groase, cu cisme mari de piele de iuț nepătrunsă de apă, cu nește căciuli sănătoase, turtite de-a latul, lăsând liberă fruntea de om încrezut în sinea lui. Cu ciaune și linguri de lemn legate la brâu, și cu hrană destulă în sacul din spate, îmbospătată din etapă în etapă.

Convoiuri lungi, cari sfidau fără grije iarna grea din cale afară, a anului de groază 1917.

Veniau ai noștrii goi și sgriburii și flămânzi, cu rostul pierdut după dezastrul dela Turtucaia și din Carpați, întrebând din om în om, unde și-ar putea găsi unitatea. Cu resturi de mantale înfășurați pe trupul aproape gol, cu picioarele învelite în obiele de pânză găsită prin șanțuri sau ruptă din albiturile proprii, cu o șapcă sărăcăcioasă, ce-i ascundea cu aripile lăsate pe urechi, fața neîngrijită și suptă de suferințe. Lume năcăjită, uluită, de ce vedea, dar totuși cu nădejdea într'o soartă mai bună. Uneori lăsa năcazul, cum dedea de câte un dram de mână-cărică, sau de câte o învelitoare mai bună, ca să-și acopere oasele.

În valtoarea aceasta de uniforme cari se mișcau încoace și-'n colo frământate parcă de bătaia vântului apărea și câte o haină neagră, ori câteun cojoc de refugiat, neîngrijit și soios, ca în vremuri de bejenie. Umblau fără țintă, în căutarea vrunei prieten, sau unei vorbe de îmbărbătare.

Intr'o bună zi una din aceste figuri, încărcată, și de grijile de aci și de cele de acasă, mă prinse de mână;

— Parcă te-aș cunoaște. Unde ești cu regimentul?

Zic: aci în Podul Iloaei, cale de-o poștă cu trenul.

Peste o săptămână două îl întâlnesc pe ulițele strâmte și înghețate ale murdarului târgșor jidovesc de pe marginea Bahluiului. Își găsisse nescai neamuri de mocani, negustori, pripășiți pe aici de multă vreme.

Am venit — zice — aci, căci nu-i atâta zarvă, ca la Iași. Sunt cu nevasta și copiii adăpostit la un prieten. Imi merge binișor. Poate să iau și ceva slujbuliță de dascăl, ori de preot. Oi vedea. Și părintele Nichifor, mă privi cu încredere, văzându-mă în uniformă și mă luă la braț, ceea ce însemna un fel de rugămintă, de a-i da sprijinul necesar, ori de câte ori s'ar ivi cumva nevoie. Am căutat, pe cât am putut, să-l asigur de toată sollicitudinea mea, promițându-i chiar scutul armatei care și-a impus o obligațiune morală, pentru siguranța și întreținerea refugiaților.

Multă vreme părintele Nichifor a dus-o mulțumit în surghiunul său din „Bondoloaia“, cum poreclia el târgșorul, după notele zilnice ale unui neamț internat în lagăr. Funcția de inspector școlar, inspectar, cum zicea el, ce i-se oferise ca un fel de sinecură, îl făcuse, să uite chiar din greutatea naufragiului, în care ajunsese.

Bucuria n'a fost însă de lungă durată. Se vorbea de o apropiată ofensivă a Rușilor în Carpați, spre care scop se pornise o aglomerație de trupe în dosul frontului.

Liniștea vremelnică a micului târgșor jidovesc dispăruse. Zi de zi veniau cătră apusul soarelui pe șoseaua Cucutenilor înnotând prin zăpadă și înfruntând nepăsătoare viscolul, lungi coloane de muscali, îndârjiți și obrasnici, cari își făceau cu sila loc de hodină prin casele și așa ticsite de refugiați și de armată. Ceasuri întregi după intrarea lor în târg era numai o zarvă, un sgomot, o furtună. Plânsetele și vaele populației nu mai conțeneau. Se deslănțuise parca zavera.

Armata noastră primise ordin, să nu-i molesteze. De aceea îndrăsniala muscalilor devenise tot mai îndârjită, răfoielile lor tot mai vehemente.

Părintele Nichifor era și el printre victime. În toată seara era amenințat să fie scos din casă, pentru a face loc cetelor de soldateska, cari se îmbulziau, fără rânduială în fie-

care casă. — Hărțuit zi de zi își pierduse răbdarea. Plânsetele soției și ale copiilor înspăimântați îl aruncaseră în brațele desperării. Într-o seară, când un nou convoi se ivi la ușe în aceeași barbarie poruncitoare, ca în „Sila“ bătrânului Sion, preotul se opri în prag și prinse stâlpii ușii cu brațele întinse.

„Numai peste cadavrul meu veți trece!“ răcni el hotărât, aruncând vâpăi din ochi.

Și în vreme ce Rușii mai bătrâni încercau din privire o tocmeală, un picu minor, o stârpitură se repezi la leagăn, să-l scoată afară.

Părinte Nichifor orbit de mânie, îl lovi cu asprime.

Atât a trebuit cetei de muscali, pentruca să se revolte în vinele lor toată esența de sânge slav dela Petru cel Mare încoace. Cu sulilele întinse și vociferând tot felul de injurături muscălești au dat năvală în casă, să pedepsească amar, pe cel, care a îndrăznit să-și ridice brațul asupra unui fiu al marei și puternicei Rusii.

Cu multă greutate părintele Nichifor, s'a putut strecura din fața vrăjmașului într-o odaie lăturalnică, de unde gazda casei i-a făcut vânt pe o ușă dosnică. — Tremurând de spaimă și îngrijat de soarta familiei, a intrat ca o volbură la mine:

„Sunt pierdut și-mi rămâne familia prin pustietățile astea“.

L'am liniștit, cât poate să fie liniștit un om cu groaza în oase. Am luat aceeași sarcină față de familie, care părea asigurată prin intervenția mea:

„L'a căutat de patru ori patrula rusească“, — îmi șopti soția speriată, pe geamul întredeschis prin care se furișau unde de zăpadă, duse de viforul aspru al nopții.

„Să stea acolo!“

Și părintele Nichifor a fost silit, să se mulțumească cu noul său exil, până când avea să treacă furtuna. Și furtuna nu mai trecea. În fiecare noapte se repetau aceleași investigațiuni la locuința preotului din partea patrulelor rusești, cari își lăsau consemn unele altora.

Urmărirea părea, că nu se mai sfârșește, deși alte trupe veneau, în locul celor plecate.

Într-o zi m'am hotărât, să cer intervenția comandantului etapei rusești, un colonel bătrân, afabil, cu mai puțină grije pentru soarta războiului, decât a unei legături de inimă, ce o nutria față de o evreică rotunjoară și plină de viață. Insoțit

de un camarad de arme ne-am prezentat polcovnicului rus și l'am rugat, să pună odată capăt acestei persecuții neînțelese pentru un aliat și prieten.

Bătrânul ostaș, care nu avea nimic ostășesc nici în firea și nici în manierele lui, probabil vr'un răzeș dela poalele Uralului, ne-a dat toată garanția, că va sista urmărirea și că va ierta pe vinovat, cu toată vina lui gravă, de-a se fi atins de un fiu al marei împărății.

Camaradul meu ieși foarte satisfăcut dela această curioasă audiență, în care curtoazia aliaților noștri contrasta atât de mult cu scenele de pe stradă. — În colțul gurei lui se plasase un zâmbet de șiretenie, care trada o viclenie ascunsă.

— Am un plan, — mi se destăinuie el coborînd treptele comandamentului.

„Cum? Ce?“ îl întreb mirat.

— Deocamdată nu vorbi popii nimic despre reușita intervenției noastre. Vreau să i-o fac. — Și luându-mă de braț îmi țesu un întreg plan de intrigi comice, pentru deslegarea tragediei amare a bietului preot. — Cunoșteam aversiunea părintelui Nichifor pentru dansul „căzăcesc“ al rușilor. Ei bine, dansul avea să-și răscumpere libertatea și liniștea familiară executând acest dans în fața trupelor rusești, concentrate cu acest prilej în curtea locuinții mele.

Un ucuz s'a pregătit în acest senz de un complice, moldovean din Basarabia, fratele Grigore, care a figurat și ca comandant al... execuției.

Cățiva soldați români, cu căciuli și cu arme rusești împrumutate s'au înșirat într-o bună dimineață în dosul unui han dărăpănat, într-o curte joasă, unde Bahluietul își întindea albia ori decâte ori se înorna nițel spre Târgul Fîumos, și ajungea de multeori până în pivnița, ba uneori până sub patul Doamnei Clara, crășmăreasă vestită în toată regiunea.

Părintele Nichifor, slăbit de zilele ultime ale exilului, fără să bănuiască complotul, ce se urzise împotriva lui, se postă amărât în fața plutonului de... execuție ca un martir în fața eșafodului, din vârful căruia avea să cadă săcurea ucigătoare.

Gligore ceti sentința odată în rusește, pe urmă o tălmăci pe moldovenește.

Soldații strigară în cor:

Vivat Țarul Neculai,

aruncând vorba așa mai pe limba muscălească, iar Grigore serios, ca un curcan, bătând ritmul într'un fund de tinichea a început să-i tragă „o operă“ de pe malul Donului, din care mi-au rămas cam vorbele astea:

Hei țzară batjuska,

Hei țzarina matjuska, — ca un refren vesel al acelor vremuri.

Părintele Nichifor de voie de nevoie a început a mișca din glesne. Dar când s'a lăsat pe vine, nu s'a mai putut ridica.

Răsul nostru i-a tăiat puterile.

PE TOATE LE ȘTIE

G. TUTOVEANU

*Cu pânzele 'ntinse, pornesc înspre larg,
Și'n leagănul apelor, cântă...
Amurgul înnoadă catarg de catarg,
Și'n funii și'n vergi, se frământă...*

*De-o jale nestinsă li-e cântecul plin,
Și vântu'l-împrăstie 'n zare...
Deasupra sunt ceruri scăldate 'n senin,
Și ceruri albastre, pe mare...*

*Spre alte țărâhuri, cuprinsul întreg
li poartă pe albele creste...
Și ei spun întruna, și eu nu 'nțeleg
Un strop, din amara poveste...*

*Ascult ce străine's cuvintele lor,
Străine... dar simt cum de-o-dată
Tot sufletu 'mi-este vâpae de dor,
Și fața de lacrimi brăzdată:*

*Că dintre nămeții fugarnici în vânt,
Și pân' la ne'nvinșă pustie,
Din oricâte grăiuri s'aud pe pământ
Iubirea pe toate le știe.*

DIN „CÂNTĂRILE TALE“

VOLBURĂ POIANĂ

*Tot aurul luminei în părul tău s'așează...
In ochii tăi s'aprinde cea mai senină rază
Ce-aduce 'nviorare în inimele noastre.*

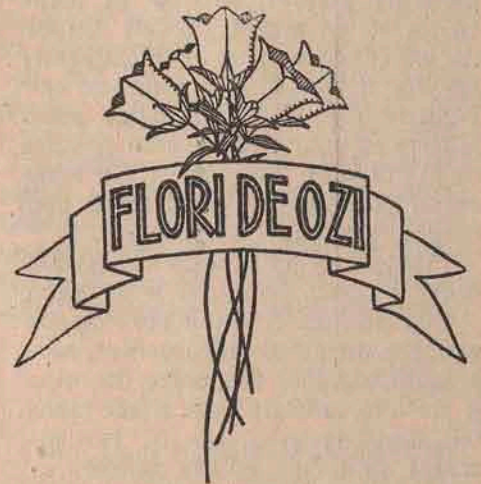
*Tu, singură lumină, sub cerurile-albastre
Pășești când vine-amurgul cu toamna ostenită,
Atâta frunză pică din ramuri irosită
Că parcă toamna fură nădejile crescute
Pe ramura vieții, frumoase și tăcute.*

*Trecutul nostru palid s'a 'ngropat demult;
La groapa lui urechea o țin ca să ascult
De mai viază încă în umbră amintirea
Atâtor zile albe ce le-a 'nflorit iubirea.*

*Dar tu aprinzi jăratec din gândul de-a trăi
Omori în fașă gândul cel negru de-a muri.*

*Surâsul tău agață pe ramura vieții
Boboci de flori la soare, în ceasul tinereții.
Și pe mormântul unde trecutul s'a îngropat
Nădejdi de viață nouă acum ai sămănat.*

*De întâlnești streinul făuritor de rime
Ce-ascuns el se strecoară să nu-l cunoască nime,
Fulgerător te uită ca'n alte vremi la dânsul
Să-i înțelegi surâsul și să-i descoperi plânsul;
Dar nu va spune-o vorbă deși îi poți pricepe
Trecutul care moare și viața care-o 'ncepe.*

Dirrecția revistei „Cosinzeana“ dorește tuturor cetitorilor și colaboratorilor sărbători vesele și fericite.

*

Cu acest număr anul 1923 se încheie. Abonamentele vechi expiră și încep noi condițiuni de abonament, pe care le dăm pe pagina penultimă.

Pentru a nu întrerupe primirea revistei, cetitorii noștri sunt rugați a-și reînnoi fără întârziere abonamentele trimițând banii cu mandatul anexat în acest număr. Atragem totodată cu acest prilej atenția abonaților, ca să-și revizuiască colecția și numerele ce eventual le-ar lipsi, să le ceară fără întârziere administrației.

Cele mai înalte și puternice femei din lume sunt femeile din Patagonia. Când au descoperit Spaniolii țara aceasta în veacul al 16-lea au rămas surprinși de aceste femei. Ele erau aproape uriașe și de o mare frumusețe. Nevasta Cacikului Orkeke avea o înălțime de 1 m. și 97 cm. și mădularele puternice se potriveau cu înălțimea lor. Cele mai mici femei din Patagonia n'aveau mai puțin 1 m. 80 cm. înălțime. De atunci înălțimea acelor femei n'a scăzut de loc, precum nici puterea lor nu e mai mică ca pe atunci. Când sunt tinere femeile, pielea lor e aproape străvezie. Ele poartă părul lung. Pela treisprezece ani sunt deja bine făcute și se mărită în general la vârsta de cincisprezece ani. Inșă din cauza grelelor munci, la cari sunt supuse și fiindcă stau mai tot timpul în aer și la soare ele îmbătrânesc repede.

Imbrăcămintea lor constă dintr'un adevărat sac de america sau altă stofă, mergând dela umeri în jos. pe acest sac ele pun o manta de

piele de guanac, închisă pe piept cu un ac de argint, la cele sărace cu un cui sau un spin. Incălțămintea lor e făcută din piele de cal. Femeile din Patagonia simt mare plăcere să poarte cercei mari și salbe de argint și de mărgăritare. Cu toate că au părul foarte lung, ele îl mai lungesc legându-l cu panglici.

Frumoasele patagoneze mai poartă broșe de aur, de argint și de bani.

Ocupațiunea femeilor din Patagonia, pe lângă treburile casnice, sunt pregătirea pieilor de guanac, de vulpe și de alte animale, spre a face mantale dintr'însele. Acele cu cari lucrează sunt cuie groase găurite.

Peșitoare. De pe timpul când s'a vârat în calendar tot la patru ani o zi, ziua de 29 Februarie, s'a introdus în unele țări și obiceiul ca în ziua aceasta să meargă fetele la peșit. În Anglia obiceiul s'a făcut lege. Flăcăul care era peșit în ziua aceasta și nu voia să se însoare, era aspru pedepsit. Mai târziu s'a îmblânzit legea și cel peșit era dator să cinstească pe toate peșitoarele lui cu câte o haină de mătase. Se înțelege că toate fetele porneau la peșit și unii dintre flăcăi trebuia să se bage datori ca să poată împlini porunca legii. Astăzi și această s'a șters. O rămășiță a obiceiului acestuia este astăzi rânduiala ca la petreceri totdeauna să se dea un joc fetelor, când ele trebuie să ia feciorii la joc. Dar câtă vreme la noi se obicinuieste aceasta la fiecare petrecere, în Anglia și acum se fine acest obicei numai în anii viseci.

Păcălit. Intr'o societate mai mare se afla odată și un poznaș. Intre altele vine la el unul dintre tinerii, cari își petreceau cu fetele și punându-i înaintea albumul uneia dintre domnișoare, îl roagă să scrie ceva în album. Poznașul se pune imediat și scrie:

„Fetele cele mai istețe au parte de bărbăți proști“.

Tinărul citește și face o față acră.
— „Ce, nu-ți place? zise poznașul.“

— „Nu prea, răspunde tinărul.“

„N'ai putea scrie altceva?“

— „Pentru ce?“

— „Pentru că, mă rog de iertare, eu sunt mirele domnișoarei.“

Furtul văduvelor în Coreea. Obiceiul de a fura fetele este răspândit în multe sate și în țara noastră. E un obicei urât care face multă pricină și stricăciune în familii. În multe țări e oprit și de lege. Așa e și în Coreea. Nu e oprit însă furtul văduvelor. După lege văduvele în Coreea nu se mai pot mărita. Dacă se găsește însă cineva ca să le fure, atunci legea nu o oprește, ci o silește să-i fie soție, iar pe hoț îl silește să se cunune cu ea. Astfel de furturi, se înțelege, se întâmplă des mai ales dacă văduva e tinăra și frumoasă și are și ceva avere. De cele mai multe ori furtul se face cu înțelesul și învoirea văduvei. Se întâmplă însă și fără voia ei, și atunci mai întotdeauna ajung bărbații la bătăi și vărsare de sânge. Dacă furtul succede și unul și altul trebuie să se considere bărbat și soție.

Clopotele. Se împlinesc acum 1365 ani de când a răsunat cel dintâi clopot în turn de biserică. La început veacuri de-arândul creștinii erau chemați la biserică numai cu toaca. Cel dintâi clopot a fost turnat de episcopul Paul din orașul Nola la anul 559 după Hristos. În scurtă vreme toate bisericile din Franța aveau clopote. În Italia s'a introdus cel dintâi clopot la 599 într'o biserică din Roma. Cel mai mare clopot din lume este în Moscva. Cântărește 67,083 kg. Nu poate fi întrebuințat fiind prea mare. Al doilea este în orașul Köln în Germania cu o greutate de 28,000 kgr. A fost turnat din tunurile luate dela Francezi în 1870. Dar nici acesta nu se poate întrebuința. Lumea l-a botezat: Mutul din Köln. Treizeci și doi de soldați au cercat să-l facă să sune dar a rămas mut. Un clopot mare de 12,000 kgr. este în biserică Notre Dame din Paris, în Savignon din Franța unul de 11,000 kgr. În țara noastră se crede că cel mai mare clopot e cel din Dealul Metropoliei dela București.

Nasurile oamenilor mari. Intr'o revistă americană publică profesorul Adam Woods un studiu asupra oamenilor mari ai lumii și găsește că cei mai mulți au avut nas mare, mai mare ca de obicei. Intre aceștia înșiră pe Ovidius Naso,

poetul roman, Descartes, Luther, La Fontaine, Fenelon, Tasso, Meyerbeer, Newton, Copernicus, Goethe, List, Heine, Pasteur, Lamartine, Kepler, Kant, Bismark, Cromwell, Gambeta, Washington.

„Nasuri mijlocii“ au avut Laplace, Herchel, Bonaparte, Voltaire, Mozart, Dumas, Molière, Beethoven, Turenne, Racine, Franklin, Thiers, Gluck și Fulton. Pomeniște numai vre-o șase cari au avut nasuri mici; printre aceștia Tayllerand, Murille, Boileau și Béranger.

La noi Românii aveau nas mare Mihai Viteazul, Vlad Țepeș, Cogălnicean, Cuza, Alexandri, Hașdău, Horia și Cloșca. Cipariu, Șaguna, Bărbănuțiu, Aron Pumnul, Gheorghe Barițiu, Gheorghe Lazăr ș. a.

Scrisori dela redacție

I. Porcea, Bârgăniș. Suma de 70 lei este restanță pe anul 1923.

Elisa Dr. Pavel, Beiuș. Aveți dreptate. 10 lei s'au trecut în contul anului 1924.

Penteleii Cepoi, Drăgănești. Din cele cinci poezii trimise de Dv. „Un dor din nou mămpinge“ și „lasă luna“ sunt incontestabile dovezi de talent. Dacă, cu toată școala puțină, pe care o aveți, ați izbutit să scrieți așa de frumos, — noi vă îndemnăm să continuați a scrie și a vă completa cunoștințele prin lectură, pentruca să fiți de folos literaturii. Pentru încurajarea Dv. dăm aci și următoarele versuri:

„Un scârțait ușor s'aude,
„Pe drumu'nțins un car cu boi,
„În deal la stână latră câinii
„Și plâng tălângile pe oi.
„Apoi adorm tăcute toate,
„Și câni și oile se culcă,
„Se stâng luminile'n ferestre
„Și-adorm rechitele pe luncă...“

R. F. „Toamna'n valea noastră“ are accente izbutite și o revistă pentru copii poate ar publica-o. Încercați acolo cu ea.

Adam Roșu. Din suma, ce ați trimis 40 lei i-am trecut pe anul 1924.

Casina Română, Geoagiu. Suma de 60 lei ce ați trimis s'a trecut în contul anului 1923, având în acest an o restanță de 60 de lei.

T. B. „Plopii“ merg în numărul acesta, proza însă nu.

Const. Dumitrescu. Trimiteți-le să le vedem.

Abonați pentru săteni joia populară ilustrată

Lumea și Țara

Adresa: Cluj, Piața Cuza Vodă 16
Numeri de probă gratuit!

**Dacă doriți
zaharicale
fine, cereți**

MELISSA

CLUJ

TELEFON

6-48 și 6-65

Noi condiții de abonament pe anul 1924

Anul care se încheie a fost pentru revista „Cosinzeana” un an de grele încercări. Condițiile economice vitrege s'au resimțit adânc asupra administrației noastre și de-aceea bilanțul pe care-l încheiem, este dintre cele mai triste.

În cursul acestui an salariile lucrătorilor au sporit cu peste 50%, și tot așa costul hârtiei, al clișeelor și al tuturor celorlalte articole de imprimerie. În fața continuilor sporiri a cheltuielilor, noi am rămas însă fără nicio apărare, deoarece abonamentul fixat odată și plătit înainte de mulți dintre cetitori, nu l-am mai majorat, din anumite considerații, nici pentru cei ce și-au plătit numai în rate abonamentul. Încheiem astfel cu deficit bilanțul nostru, un deficit cu atât mai dureros, cu cât contribuie la el și unii dintre abonații noștri, cari nu și-au regulat de loc abonamentul pe anul acesta. La reșchitele noastre apeluri aceștia n'au răspuns niciodată, fapt care ne-a determinat, ca la numărul 14 al revistei să le suspendăm trimiterea și să-i somăm a-și achita datoria. Mulți n'au răspuns însă nici la aceste somări. Pe aceștia ne permitem a-i ruga acum din nou, ca să ne trimită restanțele ce ni le datorează, căci altfel îi vom publica în numărul proximal revistei cu numele. Deocamdată le dăm numai **numărul curent** al abonamentului, pentru a le atrage atențiunea asupra datoriei ce o au față de noi.

În afară de acești abonați, mai avem o serie, care ne sunt datori cu abonamentul pe anul curent numai în parte. Pe aceștia îi rugăm ca odată cu abonamentul pentru anul 1924 să binevoiască a-și trimite și restanțele ce le au. În caz că nu ne vor răspunde în cel mai scurt timp, vom fi siliți a le suspenda trimiterea revistei și dărilor. În actuala criză, în adevăr este imposibil a da revista cuiva pe credit și datoria fiecărui cetitor este să-și reguleze abonamentul înainte, la începutul anului.

Noile condiții de abonament sunt următoarele:

Abonamentul se plătește înainte, dar el se poate face la orice dată, căci administrația are totdeauna o rezervă oarecare de numere, pentru a le pune la dispoziția celor ce se abonează după Ianuarie. **Plătit deodată, pe anul întreg, abonamentul este de Lei 180.**

Plătit în rate este de 100 lei pe ¹/₄, an și lei 60 pe un sfert. În streinătate se primesc numai abonamente plătite integral și costul lor este de 300 de lei. Băncile, instituțiile de stat și particulare și sprijinitorii, plătesc pe un an 240 lei. Un număr de revistă costă 10 lei.

Rugăm pe cetitorii noștri iubiți să-i dea „Cosinzeana” și mai departe tot sprijinul, cu atât mai vădit, că este azi singura revistă de familie care poate cu cinste și omenie sta pe masa

oricărui cărturar român. Conștiința de rostul ei național cultural, direcția „Casinzeana” a făcut până acum cele mai largi sacrificii pentru susținerea ei, dar ni-e teamă că pe viitor nu va mai putea să le facă și **de-aceea rugăm pe abonații noștri, ca să ne stea dânsii în ajutor, plătindu-și regulat abonamentul și căutând a ne câștiga noi abonați printre cunoscuții lor.**

Redacția și administrația revistei „Cosinzeana”.

*

Iată acum și **numărul curent** al acelor abonați, cărora li s'a oprit revista la No. 14, din pricina, că până atunci n'au plătit nimic din abonamentul anului 1923. Îi rugăm din nou să ne trimită suma ce ne-o datorează și să intre iar între abonații revistei. Numerele lor curente sunt:

21, 25, 27, 29, 31, 33, 35, 37, 42, 64, 70, 73, 74, 84, 95, 96, 110, 114, 132, 137, 141, 145, 154, 164, 174, 185, 191, 208, 214, 218, 220, 232, 240, 245, 248, 255, 273, 303, 306, 307, 312, 313, 317, 318, 320, 323, 350, 351, 355, 365, 368, 375, 377, 380, 384, 392, 393, 413, 416, 419, 420, 421, 430, 445, 451, 454, 465, 475, 480, 483, 488, 499, 495, 504, 509, 510, 521, 522, 523, 525, 532, 542, 545, 549, 551, 555, 560, 572, 573, 576, 583, 585, 604, 607, 614, 615, 626, 627, 630, 636, 637, 645, 649, 652, 653, 665, 668, 676, 677, 679, 680, 684, 685, 686, 688, 691, 694, 702, 710, 713, 714, 730, 731, 741, 748, 749, 753, 763, 775, 789, 797, 806, 808, 809, 812, 814, 815, 818, 819, 829, 842, 849, 853, 855, 866, 883, 899, 909, 925, 926.

COMERCIANTI

ȚESĂTORIA ARDELEANĂ SOC. A. FABRICĂ DE TEXTILE

CLUJ, Piața Mihai Viteazul No. 19.

TELEFON: 7-41.

ADRESA TELEGRAFICĂ: „FATEX”

PRODUCE ȘI FURNIZEAZĂ:

Pânză țărănească (bumbăcel)

„ pentru cearceafuri

„ românească

„ vatir pentru croitori

„ pentru saltele

„ creponată în toate culorile

„ pentru pantaloni țărănești

„ pentru izmene

Pânză pentru haine bărbătești

„ românească cu eponge

„ românească cu mătase

Prosoape

Drfluri colorate

Eponjuri

Eponjuri cu mătase

Moireuri, Mătăsuri

MĂRFURI DE PRIMA CALITATE

PREȚURI SOLIDE DE FABRICĂ

NUMAI pentru REVÂNZĂTORI

ATELIER MODERN
DE FOTOGRAFII

G-A-R-D-I & Co.

CLUJ, STRADA
ȘAGUNA No. 13

Ce să vă aducă iegerul dela:

KUN MÁTYAS

CLUJ, CALEA VICTORIEI 2.

Frătorului: patine. Tăticului: Briciu de

ras. Mămichii: tăcamuri. Tăticului:

cuțit de buzunar. Bunichii: O-

chelari. Tăticului: aparat

de ras „Unicum”. Mă-

michii: foarfece.

A apărut:

și se găsește de vânzare
la administrația noastră:

DOUĂ IUBIRI

versuri lirice de
RADU MĂRGEAN
PREȚUL 7 LEI FRANCO.

LA

Regele Pălăriilor

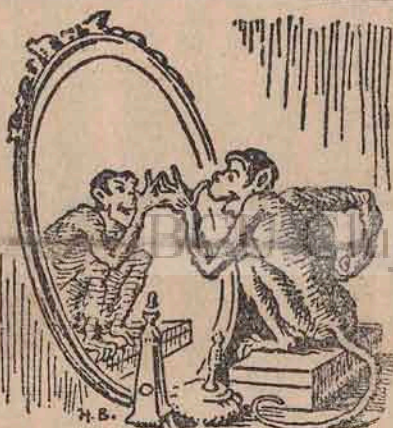
au sosit

Noutăți

în specialități de mode de domni.

23—23

Lloyd 1287

Sticle și oglinzi pentru mobilă,
șlefuite în stil baroc, în formă
de stea și flori, precum și după
desenuri, se pregătesc artistic la
Fabrica și șlefuitoria de sticle și oglinzi

HUNWALD CLUJ

Strada Vlahuță No. 3. Telefon 1—47.

Resmăluim oglinzi stricate

Lloyd 1152 24—24.

**Intreprindere Electrotehnică
Românească**

Teodor Maior

Cluj, Calea Victoriei 7. Telefon 577.

Furnizează: Electromotoare, Dina-
muri, Vase pentru gă-
tit, Fără de căcat, Acumulatori, BECURI
pentru orice tensiune și lumină, diferite
alte aparate electrice și materiale de in-
stalație.

Execută: la comandă orice instalațiuni
de lumină, transmițeri de
forță atât în loc cât și în provincie, PRO-
IECTE ȘI OFERTE LA CERERE GRĂTUIT.

Stațiuni de încărcat
22-22 și reparat acumulatori.

Adresa destinatarului:

Frații Renner & Co. S. A. Cluj

Este
cea mai
mare fabrică
de pielărie din Ro-
mânia. Produsele ei: In-
călțăminte, curele de transmi-
siune, diferite feluri de
pielărie și talpă con-
curează cu ori-
ce produse
streine

! Cereți prețufindeni aceste produse !

„Baia Diana“ și camerele sale

cu vane sunt cele
mai moderne și cele
mai igienice în

18—18 ARDEAL Lloyd
1634

BERILE fabricii de bere CELL din Cluj

Berea nutritoare Berea

Hercules și Monostor

Specalitatea deschisă
brună din mali dublu

DEPOURI ȘI REPRESENTANȚE ÎN PROVINCIE

Gherla, Dej, Jibou, Șimleul Silvaniei, Tășnad, Huedin, Gilău, Iara-de-jos,
Mociu, Uioara, Aiud, Oradea-Mare, Careii-Mari, Satu-Mare, Baia-Mare, Șom-
24—24 cuta Mare, Sighetul Marmației ș. a. m.

La administrația noastră se
găsește de vânzare Colecția
completă din 1922 a revistei „COSINZEANA“
Prețul unei colecții nelegate Lei 120—
O colecție legată frumos Lei 180—

„COSINZEANA“